

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 02.10.2002
KOM(2002) 539 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-
PARLAMENTET**

Frem mod en strategi til at beskytte og bevare havmiljøet

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET

Frem mod en strategi til at beskytte og bevare havmiljøet

1. INDLEDNING OG BAGGRUND

1. Det sjette miljøhandlingsprogram fastsætter udviklingen af en tematisk strategi til at beskytte og bevare havmiljøet, idet det generelle mål er at fremme bæredygtig udnyttelse af havet og bevare marine økosystemer, da havmiljøet er udsat for en række trusler. Disse trusler omfatter tab eller ødelæggelse af biodiversiteten og ændringer i struktur, tab af levesteder, forurening med farlige stoffer og næringsstoffer og eventuelle fremtidige virkninger af klimaændring. Hertil kommer kommercielt fiskeri, olie- og gasudvinding, skibsfart, vandbårne og luftbårne farlige stoffer og næringsstoffer, affaldsudsmidning, fysisk forringelse af habitater på grund af opmudring og udvinding af sand og grus.

2. Der findes foranstaltninger til at kontrollere og nedskære disse belastninger og påvirkninger, men de er blevet udviklet særskilt i de forskellige sektorer, så man nu står med et puslespil bestående af politikker, lovgivningsprogrammer og handlingsplaner på nationalt, regionalt, EU- og internationalt plan, som alle bidrager til beskyttelse af havmiljøet. Der findes ikke på EU-plan en generel, integreret politik til beskyttelse af havene.

3. Havene og oceanerne spiller på globalt plan afgørende roller i klimamønstre og vejr-mønstre. Oceanerne og havene skaber også rigdom, indeholder vigtige fødevarerressourcer og giver beskæftigelse til et betydeligt antal mennesker. Vore oceaner og have er dog truede: i nogle tilfælde så truede, at deres struktur og funktion er i fare. Hvis vore vande ikke beskyttes, nedbrydes deres økologiske kapital, og frembringelse af rigdom og beskæftigelsesmuligheder for fremtidens generationer bringes i fare.

4. Det sjette miljøhandlingsprogram fastsætter et program bestående af fællesskabsforanstaltninger vedrørende miljøet. Det beskæftiger sig med de vigtigste miljømål og -prioriteter, som bygger på en vurdering af miljøets situation og foreliggende tendenser, herunder spørgsmål, som kræver styring fra Fællesskabets side. Programmet fremmer integrering af miljøspørgsmål i alle fællesskabspolitikker og bidrager til opnåelse af bæredygtig udvikling i hele det nuværende Fællesskab og det udvidede Fællesskab.

5. Dette program repræsenterer miljødimensionen i Fællesskabets strategi for bæredygtig udvikling. Strategien for bæredygtig udvikling bygger på Den Europæiske Unions politiske engagement om "at blive den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden, der kan skabe en holdbar økonomisk vækst med flere og bedre job og større social samhørighed".

6. Det erkendes hermed, at økonomisk vækst, social samhørighed og miljøbeskyttelse må følges ad på lang sigt. Hvis de marine økosystemers sundhed og funktion fremmes, øges deres iboende værdier og dette bidrager betydeligt til en bæredygtig udvikling.

7. Dette er blevet yderligere styrket af resultatet af Verdens Topmødet om Bæredygtig Udvikling i Johannesburg. I handlingsplanen fra Topmødet var der, bl. a. enighed om:

- at tilskynde til at verdenshavene senest 2010 forvaltes som øko-systemer,
- at vedligeholde og genoprette fiskebestandene til de maksimale, bæredygtige ydelses-niveauer med sigte på snarest - og så vidt muligt senest 2015 - at nå disse mål for forringede fiskebestande,
- at gennemføre FAO planen for forvaltning af fiskekapaciteten og senest 2005,
- at gennemføre FAO planen til forebyggelse af ulovligt fiskerisenest 2004,
- at indføre en regelmæssig FN fremgangsmåde til vurdering af havmiljøets tilstand og senest 2004.

8. Et politisk engagement, hvad angår bæredygtig udvikling, bør medføre en mere integreret politik og forvaltning, da den enkelte politiske sektor også må overveje de positive og negative virkninger for andre sektorer og for det marine økosystem. Hvis konsekvenserne af eksisterende og fremtidig praksis for andre sektorer og for havmiljøet evalueres og forvaltes, svarer dette til en økosystembaseret fremgangsmåde, der bygger på forsigtighedsprincippet. Det er af grundlæggende betydning for en økosystembaseret fremgangsmåde, at modstridende krav integreres med henblik på at beskytte og udnytte havmiljøet på en sådan måde, at det kan imødekomme disse krav på lang sigt.

9. Noget af det, der er karakteristisk for havmiljøet er det store antal organisationer, regionale konventioner og internationale organer, som beskæftiger sig med havmiljøbeskyttelse. Endvidere har EU også en stor mængde lovgivning, politikker og programmer, som direkte eller indirekte har betydning for kvaliteten af vore oceaner og have. En af de store udfordringer, man står overfor ved udarbejdelsen af en EU-strategi, er faktisk, at beskyttelse af havene fra et institutionelt og juridisk synspunkt er så kompliceret, hvilket behandles i dette dokument.

10. Når man taler om beskyttelse af havmiljøet, må man også definere foranstaltningernes geografiske omfang. De strategier, der skal fastsættes, skal bidrage til beskyttelse af oceaner og have og deres biodiversitet i hele verden. Det er indlysende, at muligheden for konkrete foranstaltninger og handlinger er langt større i de dele af oceanerne og havene, der indgår i de territoriale farvande og eksklusive økonomiske zoner, som hører ind under medlemsstaterne og ansøgerlandene (Nordøstatlanten, Østersøen, Middelhavet og Sortehavet). EU kan dog få betydelig indflydelse på marine økosystemers sundhed i andre have, f.eks. Barentshavet og Det Arktiske Hav og på internationalt niveau. Dette kan ske ved hjælp af bilaterale aftaler, politisk samarbejde,

tilnærmelse af juridiske bestemmelser, fiskeriaftaler med tredjelande, udviklingsprogrammer og også EU's deltagelse i internationale traktater og konventioner.

11. Titlen på dette dokument er "Frem mod en strategi til at beskytte og bevare havmiljøet". Da dette er den første meddelelse, der beskæftiger sig med en marin strategi, er det for tidligt at skabe den integrerede fremgangsmåde, der bliver påkrævet i fremtiden. Alle de oplysninger, der er nødvendige for at udvikle en sådan integreret politik, foreligger endnu ikke. Dokumentet er derfor - for at behandle de komplicerede forhold - indsats- og sektororienteret, og det er hensigten, at det skal etablere det grundlag, hvorpå en tematisk strategi kan bygges. Nærværende dokument skal navnlig:

- (1) gennemgå de eksisterende oplysninger vedrørende havenes og oceanernes miljøsituation og identificere de vigtigste trusler (kapitel 2 og bilag 1)
- (2) gennemgå den nuværende situation, hvad angår udvikling og gennemførelse af politikker til at kontrollere disse trusler, både i EU og på regionalt og internationalt plan (kapitel 3 og bilag 2)
- (3) identificere huller i viden og gennemgå den nuværende situation, hvad angår overvågning af vurdering og forskning (kapitel 4 og bilag 3)
- (4) drage praktiske konklusioner, hvad angår den nødvendige indsats til at forbedre den eksisterende situation (kapitel 3.4 og 5)
- (5) identificere praktiske og institutionelle mål for EU (kapitel 6 og 7)
- (6) foreslå en handlingsplan og et arbejdsprogram for Kommissionen, medlemsstaterne, ansøgerlandene og alle relevante involverede med henblik på samarbejde fra nu af og til 2004 for at definere og udvikle en tematisk strategi til beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af havmiljøet (kapitel 8 og bilag 5).

2. VORE HAVE OG OCEANERS MILJØKVALITET

12. Dette er et kort resumé over miljøsituationen i havene. Der fokuseres primært på Europas regionale have. Dette resumé og den bredere beskrivelse i bilag 1 bygger hovedsagelig på rapporter fra de regionale havkonventioner¹, rapporter fra det

¹ Disse rapporter omfatter Helsingfors-kommissionens fjerde periodiske vurdering (offentliggøres i 2002), "QSR2000", udarbejdet af OSPAR-kommissionen (offentliggjort i 2000), som omfatter bidrag fra AMAP, rapporten om "State and Pressures of the Marine and Coastal Mediterranean Environment" (situationen for og belastninger for havmiljøet og kystmiljøet i Middelhavsområdet), som er udarbejdet af det europæiske miljøagentur og UNEP/MAP (offentliggjort i 1999), "Black Sea Pollution Assessment" (vurdering af forurening i Sortehavet), som er udarbejdet af miljøprogrammet for Sortehavet (offentliggjort af miljøprogrammet for Sortehavet i 1998) og oplysninger fra miljøprogrammet for Sortehavets netside og Europas miljø: anden vurdering, som blev offentliggjort af det europæiske miljøagentur i 1998. Oplysninger vedrørende fiskeriets påvirkning af de vigtigste kommercielle fiskebestande er blevet ajourført under hensyntagen til Kommissionens grønbog om gennemgang af den fælles fiskeripolitik.

europæiske miljøagentur samt oplysninger, der er indsamlet og meddelt i forbindelse med EU's egne politiske foranstaltninger, f.eks. den fælles fiskeripolitik.

13. Der foreligger oplysninger om de forskellige former for belastninger for havmiljøet, men det er ikke altid klart i hvilken grad disse belastninger har påvirket miljøet. Manglende viden og den omstændighed, at miljøændringer finder sted over meget lange tidsrum betyder, at påvirkningerne kan gå upåagtet hen i lang tid.

14. Den biologiske mangfoldighed i havet² er udsat for betydeligt pres. Overfiskning er et almindeligt problem i hele verden, i alle europæiske vande og i mange farvande i udviklingslande og udviklede lande, selv om der er blevet gennemført forvaltningssystemer for udnyttelse af disse ressourcer (f.eks. den fælles fiskeripolitik). De vigtigste miljøproblemer er:

- mange vigtige kommercielle fiskebestande, f.eks. torsk og kulmule, er nået ned på et kritisk lavt niveau, og størstedelen af fiskebestande befiskes til vel over et bæredygtigt niveau
- betydelig skade på fiskearter, der ikke er målarter, og andre arter (ikke fisk), f.eks. hvaler, sæler, fugle og skildpadder, hvilket hovedsagelig skyldes den store fiskeriintensitet
- ud over denne direkte påvirkning af arter, er kommercielle fiskeriaktiviteter også ansvarlige for beskadigelse af følsomme habitattyper, f.eks. løstliggende kalkrødalgesamfund, posidonia-enge og dybhavsrev
- ændringer af marine økosystemers struktur og funktion ved fiskeri nedad langs fødekæden.

15. Endnu en trussel for den biologiske mangfoldighed i havet er forbundet med (utilsigtet) indførelse af ikke-indfødte arter, genetisk modificerede eller sygdomsbærende organismer. Den væsentlige indførselskilde er udledning af ballastvand fra skibe samt organismer, der medføres på skibenes skrog. Akvakultur er også en vigtig kilde. Hvis ikke-indfødte arter indføres i et økosystem kan det få katastrofale virkninger for indfødte plante- og dyresamfund.

16. Øget menneskelig aktivitet langs kysterne (f.eks. udvikling af havne, kystbeskyttelse, landindvinding, turisme samt sand- og grusudvinding) påvirker endvidere kysthabitaterne og de tilknyttede økologiske processer ganske betydeligt. Disse virkninger mærkes langt borte fra kysterne. Ud over øget bybebyggelse og turisme kan dæmningsbyggeri og vindparker også påvirke habitater og følsomme arter.

²

I denne meddelelse anvendes udtrykket biologisk mangfoldighed i havet i overensstemmelse med de relevante dele i EF's konvention om den biologiske mangfoldighed, artikel 2, hvor der står: "Biologisk mangfoldighed: mangfoldigheden af levende organismer fra alle kilder, herunder bl.a. terrestriske, marine og andre akvatiske økosystemer og de økologiske strukturer, de indgår i; dette omfatter mangfoldighed inden for de enkelte arter og mellem arterne samt økosystemernes mangfoldighed."

Opførelse af vind- og bølgekraftinstallationer bør overholde bæredygtighedsprincipperne.

17. Forskellige farlige stoffer kommer ud i havmiljøet ved udledning, emission og tab i forbindelse med en række industrielle processer og kommerciel anvendelse og husholdningsanvendelse. I betragtning af deres iboende toksiske kvaliteter, persistens og sandsynligheden for at de bioakkumulerer tyder det på at en bred række naturlige og menneskeskabte stoffer kan skade biologiske processer i marine organismer.

18. Selv om nogle af de farligere stoffer, f.eks. PCB og DDT og andre, ældre pesticider ikke er blevet produceret eller anvendt i EU i nogen tid, påvises de fortsat i havmiljøet. Der forekommer ikke længere emissioner, men vandene og dertil knyttede sedimenter har en lang "hukommelse". Da sedimenter fungerer som dræn for mange forurenende stoffer, giver disse kemiske stoffer fortsat anledning til betænkelighed, hvad angår almensundheden, og hindrer menneskers udnyttelse af disse ressourcer. Dioxin forekommer f.eks. i fisk fra Østersøen. Endvidere giver hormonsystemforstyrrende stoffer, som er forbundet med nedsat frugtbarhed hos mennesker, fisk og andre marine arter, anledning til stigende betænkeligheder. Et positivt aspekt er, at der er tendens til mindre forurening med nogle farlige stoffer, navnlig tungmetaller.

19. Eutrofiering skyldes for stor tilførsel af næringsstoffer (nitrogen og fosfor). Selv om kilderne hovedsageligt findes i landbruget og i byerne, kan NO_x fra atmosfæren og fra søgående skibe også være relevante kilder. Denne tilførsel kan sammen med andre omstændigheder medføre (øget) algeblomstring. Denne algeblomstring kan medføre udløsning af stoffer, som er toksiske for både mennesket og andet liv i havet, og som bl.a. påvirker fiskeri, akvakultur og turisme. Rådende alger kan også opbruge ilt i bundvandet, hvilket igen kan påvirke marine økosystemer i følsomme områder meget negativt. Endelig kan eutrofiering medføre betydelig vækst af makroskopiske alger, som så skylles op på kysterne, hvor de rådner og medfører gener og farer for almensundheden. Eksempler på dette kan konstateres i Bretagnes kystområder, hvor turistindustrien i nogle byer og landsbyer er blevet hårdt ramt.

20. Eutrofiering betragtes som den vigtigste grund til tilbagegangen i Sortehavets miljø siden 1960'erne og har bidraget til udbredelsen af mnemiopsis. Den har også forårsaget markante ændringer i Østersøen. I det nordøstlige Atlanterhav er virkningerne hovedsagelig begrænset til kystområderne i den østlige del af Vesterhavet, Vadehavet, Tyske Bugt, Kattegat og det østlige Skagerak. Det område, der er udsat for størst fare i Middelhavet, er nord- og vestkysten af Adriaterhavet.

21. Der er sket fremskridt, hvad angår nedskæring af næringsstofftilførsel. Dette har dog i de fleste tilfælde endnu ikke medført en klar nedskæring af næringsstofkoncentrationerne i de områder, der giver anledning til bekymring, da virkningerne først ses efter længere tid. Der forekommer heller ikke nedskæring af koncentrationerne af chlorophyll-a, som er en indikator for eutrofiering. Tilførsel, navnlig af nitrogen, fra forskellige, vanskeligt definerbare landbrugskilder og ubehandlet byspildevand er stadig et problem, der ikke er løst.

22. Overtrædelse af eksisterende bestemmelser, der sigter på at hindre udtømning af olie på havet forekommer hyppigt i alle europæiske farvande, hvilket medfører olieforurening af søfugle, skaldyr, andre organismer og kysten. Generelt skyldes denne type forurening tilsigtet udvaskning af tanke eller udtømning af bundvand eller ballastvand. Der kan endnu ikke konstateres nogen klar nedadgående tendens. Driftsudledning fra raffinaderier er faldende. Hvad angår offshore industrien i Vesterhavet, er den samlede udledning af olie blevet nedskåret betydeligt siden 1985. Der er dog behov for fortsat årvågenhed, da boreplatforme konstrueres i nye sektorer på dybere vande og i farvande, hvor der er is om vinteren.

23. Man kan desværre, og til trods alle de forebyggende foranstaltninger, der er blevet vedtaget, fortsat forvente skibssulykker. Der er i forbindelse med disse ulykker fare for forurening med olie og kemiske stoffer. Hvor store skibsruter og havnefaciliteter er beliggende nær sensitive eller særlige habitater er muligheden for miljøbeskadigelse betydeligt forøget.

24. Der er fortsat offentlig bekymring vedrørende udledning af radionuklider, navnlig fra anlæg til oparbejdning af nukleart brændsel. Nogle af Europas regionale vande har modtaget betydelige udledninger af nukleart materiale sammenlignet med mange andre områder i verden. Der foreligger kun få oplysninger vedrørende påvirkningen af marine økosystemer.

25. Forurening med affald menes at være et generelt problem i alle europæiske vande. Den største forureningskilde er skibsfart (fiskebåde og handelsskibe) samt turist- og fritidsaktiviteter. Virkningerne er f.eks., at fugle drukner, fordi de filter ind i plastik og at fugle, skildpadder og hvaler dør efter at have ædt plastikgenstande. Man har også konstateret, at affald fører en række epifytiske organismer ud til havområder, som disse organismer normalt ikke ville kunne nå. Dette affaldsproblem kan forventes at vokse i takt med væksten inden for turisme, byudvikling og erhvervsmæssigt pres på udvikling i kystzonerne.

26. Der er stadig en række strande i Fællesskabet, hvor der foreligger problemer med mikrobiologisk forurening. Disse skyldes, at direktivet om behandling af bayspildevand ikke opfyldes korrekt, og at normerne i det eksisterende EF-badevandsdirektiv, for ikke at tale om bestemmelserne i det nye direktiv, derfor ikke opfyldes. Der foreligger også problemer i ikke-EF-områder i Middelhavet og problemerne er alvorlige i Sortehavet.

27. Der er klare forbindelser mellem havmiljøets sundhed og funktion og menneskets sundhed. Når havmiljøet kontamineres af biotoksiner fra marin fytoplankton eller patogener fra utilstrækkeligt behandlet spildevand, kan dette få direkte og helt indlysende følger for menneskets sundhed.

28. Nogle af landene langs Østersøen har f.eks. udstedt retningslinjer for følsomme gruppers (gravide kvinder, diegivende mødre, børn) indtagelse af bestemte fiskearter på grund af dioxinkontaminering, men tillader samtidig høje kontaminationsniveauer i fiskeprodukter. I nogle områder langs Europas kyst overstiger koncentrationen af tungmetaller i rovfisk sommetider maksimumstærsklerne. Mennesket er øverst i

fødekæden og absorberer derfor alle de kontaminerende stoffer som bioakkumuleres op gennem kæden.

29. De potentielle konsekvenser af klimaændring er vidtrækkende og kan omfatte ændringer i havstrømmenes styrke og transportvolumen, dannelseshastighed for vandmasser, vandhøjden i havene, vejrsystemers styrke og hyppighed og nedbør og afløb med deraf følgende virkninger for økosystemer og fiskeri.

3. GENNEMGANG AF DEN NUVÆRENDE SITUATION - EKSISTERENDE POLITIKKER OG LOVGIVNING VEDRØRENDE BESKYTTELSE OG BEVARELSE AF HAVMILJØET

30. Det fremgår af gennemgangen af eksisterende EU-politikker og lovgivning i bilag 2, at der findes en bred række EU-foranstaltninger, som bidrager til beskyttelse af havmiljøet. De fleste af disse politikker og denne lovgivning er dog sektorbestemt, og da det geografiske anvendelsesområde varierer, foreligger der ikke en integreret politik, der fokuserer på beskyttelse af vore have og oceaner.

Trussel/belastning	Lovgivning, politik eller program
Faldende biodiversitet/ødelæggelse af habitat	En bæredygtig udvikling i Europa for en bedre verden: en EU-strategi for bæredygtig udvikling, Rådets direktiv om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (92/43, Habitatdirektivet); Rådets direktiv om beskyttelse af vilde fugle (79/409, Fugledirektivet); Rådets forordning om en fællesskabsordning for fiskeri og akvakultur (3760/92 af 20. december 1992), den fælles landbrugspolitik; Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger (2000/60); udkast til henstilling vedrørende gennemførelse af integreret kystzoneplanlægning i Europa; forslag til direktiv om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 94/25/EF vedrørende fritidsfartøjer, så det omfatter tærskler for støj- og udstødningsemissioner for motorer på fritidsfartøjer.

Trussel/belastning	Lovgivning, politik eller program
Farlige stoffer	Rådets direktiv om tilnærmelse af lovgivning om klassificering, emballering og etikettering af farlige stoffer (67/548) og dermed beslægtet lovgivning; Rådets direktiv om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om begrænsning af markedsføring (91/414) og anvendelse af visse farlige stoffer og præparater (76/769); Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om markedsføring af biocidholdige produkter (98/8); Rådets direktiv om forurening, der er forårsaget af udledning af visse farlige stoffer i Fællesskabets vandmiljø (76/464 og afledte direktiver); Rådets direktiv om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening (96/61); rammedirektivet om vand; politik vedrørende kemiske stoffer, lovgivning vedrørende emissioner, særlig nationale emissionstærskler
Eutrofiering	Rådets direktiv om beskyttelse af vand mod forurening forårsaget af nitrater, der stammer fra landbruget (91/676, Nitratdirektivet); Rådets direktiv om rensning af byspildevand (91/271), rammedirektivet for vand, den fælles landbrugspolitik, lovgivning om emissioner/nationale emissionstærskler
Vedvarende olieforurening	Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om modtagefaciliteter i havne til driftsaffald og lastrester fra skibe (2000/59); fællesskabsramme vedrørende samarbejde ved utilsigtet eller tilsigtet havforurening
Radionuklider	Grundlæggende sikkerhedsstandarder, som er fastsat i henhold til Euratom-traktaten om oprettelse af Det Europæiske Atomenergifællesskab

Trussel/belastning	Lovgivning, politik eller program
Sundhed og miljø	Rådets direktiv om kvaliteten af badevand (76/160); Rådets direktiv om toskallede bløddyr (91/492); Rådets direktiv om sundhedsmæssige betingelser for produktion og afsætning af fiskerivarer (91/493); Rådets direktiv om de kontrolforanstaltninger, der skal iværksættes for visse stoffer og restkoncentrationer heraf i levende dyr og produkter heraf (96/23) (Rammedirektiv om fødevarer sikkerhed); Rådets direktiv om sundhedsmæssige betingelser for produktion og afsætning af toskallede bløddyr (91/492); Kommissionens strategi, hvad angår dioxiner, furaner og PCB; forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 94/25/EF om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om fritidsfartøjer (KOM (2000) 639 endelig); forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om strafferetlig beskyttelse af miljøet (KOM (2001) 139).
Søtransport (begrænset til de foranstaltninger der direkte er forbundet med beskyttelse af havmiljøet)	Rådets direktiv om mindstekrav til skibe, som er på vej til eller fra Fællesskabets søhavne med farligt eller forurenende gods (93/75); Rådets direktiv om fælles regler og standarder for organisationer, der udfører inspektion og syn af skibe, og for søfartsmyndighedernes aktiviteter i forbindelse dermed (94/57); Rådets direktiv 95/21/EF om håndhævelse over for skibe, der anløber Fællesskabets havne og sejler i farvande under medlemsstaternes jurisdiktion, af internationale standarder for skibes sikkerhed, for forureningsforebyggelse samt for leve- og arbejdsvilkår om bord (havnestatskontrol); Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/59/EF om modtagefaciliteter i havne til driftsaffald og lastrester fra skibe; Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/25/EF om minimumsuddannelsesniveaut for søfartserhverv; Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 417/2002 om fremskyndet indfasning af krav om dobbeltskrogs- eller tilsvarende design for olietankskibe med enkeltskrog.

31. De vigtigste regionale og internationale konventioner, kommissioners, organisationers og aftalers mandater, mål og aktiviteter beskrives i bilag 2 med mere detaljeret baggrundsinformation i bilag 4.

Trussel/belastning	Internationale konventioner, kommissioner og organisationer
Generelt	Konvention om beskyttelse af havmiljøet i det nordøstlige Atlanterhav (OSPAR), konvention om beskyttelse af havmiljøet i Østersøen (HELCOM), konvention om beskyttelse af havmiljøet og kystområdet i Middelhavet (BARCELONA), konvention om beskyttelse af Sortehavet mod forurening (Bukarest), den internationale konference om beskyttelse af Nordsøen
Faldende biodiversitet, ødelæggelse af habitat	OSPAR, HELCOM, BARCELONA, aftale om beskyttelse af småhvaler i Østersøen og Nordsøen (ASCOBANS), aftale om beskyttelse af hvaler i Middelhavet og Sortehavet (og tilstødende områder i det nordøstlige Atlanterhav (ACCOBAMS), den internationale Østersø-fiskerikommission (IBSFC), kommissionen for fiskeriet i det nordøstlige Atlanterhav (NEAFC), organisationen til bevarelse af laksebestanden i Nordatlanten (NASCO), den internationale kommission for bevarelse af tunfiskebestanden i Atlanterhavet (ICCAT), konvention om den biologiske mangfoldighed (CBD), FN's levnedsmiddel- og landbrugsorganisation (FAO), konvention om beskyttelse af migrerende arter af vilde dyr (Bonn-konventionen), konvention om beskyttelse af Europas vilde dyr og planter samt naturlige levesteder (Bern-konventionen), De Forenede Nationers havretskommission (UNCLOS)
Farlige stoffer	OSPAR, HELCOM, BARCELONA, Bukarest, konventionen til forhindring af havforurening ved dumpning af affald og andre stoffer (London-konventionen), Stockholm-konventionen om persistente organiske miljøgifte (POP), den internationale konvention om forebyggelse af forurening fra skibe (MARPOL 73/78), konvention om grænseoverskridende luftforurening over store afstande (LRTAP), Rotterdamkonventionen om proceduren for forudgående informeret samtykke for visse farlige kemikalier og pesticider i international handel
Eutrofiering	OSPAR, HELCOM, BARCOM, Bukarest

Trussel/belastning	Internationale konventioner, kommissioner og organisationer
Vedvarende olieforurening	OSPAR, overenskomst om samarbejde ved bekæmpelse af forurening af Nordsøen med olie og andre farlige stoffer (Bonn-overenskomsten), aftale om samarbejde for at sikre overholdelse af bestemmelserne om at forebygge forurening af Nordsøen med olie (København-aftalen), aftale om samarbejde ved bekæmpelse af forurening af havet med carbonhydrider og andre farlige stoffer (Lissabon-aftalen, endnu ikke i kraft), HELCOM, BARCELONA, Bukarest, MARPOL 73/78
Radionuklider	OSPAR, HELCOM, BARCELONA, Bukarest, det internationale atomenergi-agentur, London-konventionen
Sundhed og miljø	HELCOM, BARCELONA, Bukarest, det europæiske miljø- og sundhedsudvalg, Verdenssundhedsorganisationen, Europa-Rådets konvention om beskyttelse af miljøet gennem strafferetten
Søtransport	Den internationale søfartsorganisation (IMO), som administrerer mange globale konventioner forbundet med søtransport, Paris-memorandummet om havnestatskontrol (Paris MOU), HELCOM, BARCELONA

32. Det er klart, at et stort antal forskellige organisationer bidrager til beskyttelse af havmiljøet. De geografiske områder, der dækkes af disse organisationer, overlapper i udstrakt grad med Fællesskabets vande. Der er også overlapning, hvad angår medlemskab på forskellige niveauer i de forskellige organisationer.

33. Hvad angår EU's aktiviteter samt regionale og internationale aktiviteter kan man drage følgende konklusioner med hensyn til de specifikke trusler og belastninger, som havmiljøet er udsat for.

Faldende biologisk mangfoldighed og beskyttelse af habitat

34. De vigtigste politikker og foranstaltninger vedrørende beskyttelse af arter og habitater i EU er habitat-direktivet og fugledirektivet, den fælles fiskeripolitik, den fælles landbrugspolitik og handlingsplaner vedrørende biodiversitet. OSPAR, Helsinfors-konventionen og Barcelona-konventionen og aktiviteterne i forbindelse hermed vedrører beskyttelse af arter og levesteder. I Østersøområdet er der blevet iværksat foranstaltninger og fastsat mål i henhold til Baltic 21 agenda. Der er endnu ikke veludviklede aktiviteter vedrørende beskyttelse af biodiversitet og habitat i Sortehavet.

35. Internationale konventioner om fiskeri (f.eks. Atlanterhavslaks under NASCO) og beskyttelse af biodiversitet (f.eks. Biodiversitetskonventionen (BDC) og ASCOBANS) er enten generelle eller drejer sig om specifikke bestande. Der er uoverensstemmelser mellem beslutninger, der er truffet i henhold til ASCOBANS og bestemmelserne i

habitat-direktivet. I de tilfælde, hvor der er mulighed for parallelle aktiviteter, bør der udarbejdes en integreret og ensartet fremgangsmåde for at undgå uoverensstemmelser.

Farlige stoffer

36. De vigtigste instrumenter i EU til at kontrollere forurening med farlige stoffer er direktiverne om nye og eksisterende stoffer, IPPC, rammedirektivet for vand og den nye politik vedrørende kemiske stoffer. Alle regionale havkonventioner omfatter foranstaltninger til at kontrollere farlige stoffer, sommetider meget detaljerede foranstaltninger. EU og OSPAR er i den senere tid nået frem til et frugtbart samarbejde, hvad angår udvælgelse og prioritering af farlige stoffer og vurdering af disse stoffer, idet OSPAR henvender sig til Kommissionen om problemer, når Fællesskabet bedre kan regulere området. Prioritering af stoffer efter risiko kan variere i EU og de regionale havkonventioner på grund af stoffernes forskellige relevans i havmiljøer og i ferskvandsmiljøer eller på grund af forskellige brugsmønstre for stoffer i Europas forskellige lande.

37. På de områder, hvor havkonventioner ved regulering forsøger at kontrollere kemiske stoffer og industrielle installationer, som også er omfattet af fællesskabslovgivning, foreligger der i høj grad overlappning og forvirring i betragtning af de forskellige holdninger, de samme lande har i forskellige fora. Der er i den senere tid blevet gjort en nyttig indsats med henblik på at koordinere de forskellige arbejdsprogrammer og arbejdet i henhold til en fælles fremgangsmåde. På internationalt niveau er den indsats, der foretages i forbindelse med den nylige POP's konvention og LRTAP protokollerne relevant.

Eutrofiering

38. De vigtigste EU-instrumenter til bekæmpelse af eutrofiering er nitratdirektivet, byspildevandsdirektivet, rammedirektivet for vand og den fælles landbrugspolitik. Både OSPAR (i sin strategi til at bekæmpe eutrofiering) og HELCOM understreger behovet for at gennemføre disse foranstaltninger og identificerer yderligere nødvendige foranstaltninger. Da der foreligger bestemmelser fra både EU og de regionale havkonventioner, er der en del forvirring og dobbeltindsats. De regionale havkonventioners indsats vedrørende vurdering af eutrofiering i havmiljøet er gavnlige for Fællesskabet.

Vedvarende olieforurening

39. Der foreligger ikke nogen specifik EU-politik eller lovgivning, der behandler olie- og gasindustri offshore, selv om direktivet om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening og miljøindvirkningsdirektivet kan finde anvendelse. Foranstaltninger til at kontrollere emission og udledning fra denne sektor er hovedsageligt udarbejdet af OSPAR. Endvidere gælder bilag 1 (olie) til MARPOL73/78 på verdensplan hvad angår forebyggelse af forurening hidrørende fra skibe. Disse bestemmelser suppleres af EF-bestemmelser for skibe til EU-havne (hovedsagelig havnestatskontroldirektivet og direktivet vedrørende modtagefaciliteter). Der er på nuværende tidspunkt ikke rigtig nogen konkurrence eller overlappende politik på dette område.

40. Det vigtigste instrument i EU til at bekæmpe forurening på havet er handlingsprogrammet vedrørende kontrol og nedskæring af havforurening ved udledning af kulbrinter og farlige og forurenende stoffer. HELCOM, Bonn-aftalen og Lissabon-aftalen samt Barcelona-konventionen handler også på dette område. Det kan generelt konkluderes, at disse aktiviteter er velkoordinerede og gavner alle.

Kontaminering med radionuklider

41. Der findes et globalt moratorium om dumpning i havet af radioaktivt affald. I europæiske vande er dumpning af sådant affald fuldstændig forbudt. Euratom skaber mulighed for at vedtage henstillinger om radioaktivitetsniveauet i vand, luft og jord. Denne bestemmelse er dog indtil videre ikke blevet anvendt for havmiljøet. OSPAR udfører under sin strategi vedrørende radioaktive stoffer aktiviteter med henblik på at identificere, prioritere, overvåge og kontrollere emissioner, udledninger og tab af radioaktive stoffer. HELCOM påbegyndte overvågning af radioaktive stoffer i 1985 som en fortsættelse af det arbejde, der blev koordineret af IAEA. Programmet omfatter overvågning af tilførsel af kunstige radioaktive stoffer og koncentrationen heraf i vand, biota og sedimenter. Europa-Kommissionen er ved at udføre en ajourføring af MARINA-projektet om radiologisk eksponering af Det Europæiske Fællesskab på grund af radioaktivitet i nordeuropæiske have. Resultaterne af dette projekt anvendes nu og i fremtiden af de regionale konventioner. Der er ikke tale om overlapning eller dobbeltarbejde på dette område. Fællesskabets indsats og de regionale havkonventioners indsats vedrørende radioaktive stoffer supplerer tilsyneladende hinanden.

Sundhed og miljø

42. Den vigtigste EU-lovgivning vedrørende kontrol af mikrobiologisk forurening er badevandsdirektivet og byspildevandsdirektivet. De største problemer forekommer dog i de dele af Middelhavet, der ikke hører ind under EU og i Sortehavet på grund af manglende, effektive behandlingsfaciliteter i disse områder. Bedre samarbejde i disse regioner ville være gavnligt. Der er ikke tale om overlappende aktiviteter.

43. De regionale havkonventioners aktiviteter overlapper ikke Kommissionens aktiviteter i forbindelse med fødevarer sikkerhed, da disse organisationer ikke beskæftiger sig med spørgsmål forbundet med sundhed og miljø.

44. To retsinstrumenter, et på EU-plan og det andet på paneuropæisk plan kan forbedre beskyttelse af havmiljøet på europæisk plan ved at forpligte medlemsstaterne eller aftalestaterne til at fastsætte sanktioner under kriminalret med henblik på at afskrække og hindre adfærd, som skader havmiljøet. Ingen af disse instrumenter er dog trådt i kraft; det første instrument er endnu ikke blevet vedtaget af Rådet og det andet er endnu ikke blevet ratificeret.

Søtransport

45. Skibsfart er et område, der er omfattet af mange internationale bestemmelser, så fællesskabslovgivningen vedrørende søtransport og dermed forbundne sikkerheds- og miljøaspekter kan ikke undgå ofte at være beslægtet med lovgivning vedtaget på globalt plan. Fællesskabets vigtigste rolle har været at identificere svagheder og huller i de

internationale bestemmelser og gennemførelsen heraf og at vedtage specifikke fællesskabsforanstaltninger, så der er ikke tale om overlapning i denne forbindelse. Når det drejer sig om skibe i form af produkter, den generelle miljøpåvirkning i form af materialeforbrug, emissioner og affald ved bygning, drift og bortskaffelse af skibe kan problemerne behandles på mere integreret måde.

4. GENNEMGANG AF DEN AKTUELLE SITUATION - EKSISTERENDE VIDEN

4.1. Er vi i besiddelse af de nødvendige oplysninger til at beskytte og bevare havmiljøet - huller i den eksisterende viden

46. Dette afsnit giver et kort resumé over de største huller i vor viden på nuværende tidspunkt, og vor forståelse af havmiljøets nuværende situation skitseres i kapitel 2. Det nævnes i kapitel 2, at selv hvor der foreligger oplysninger om belastningerne på havmiljøet, foreligger der ofte ingen oplysninger om de aktuelle virkninger af disse belastninger. Der tages i dette resumé hensyn til eksisterende overvågningsprogrammer og oplysninger indeholdt i de regionale havkonventioners vurderingsrapporter.

47. Bevarelse og bæredygtig udnyttelse af biodiversiteten bør bygge på en økosystembaseret fremgangsmåde, og under hensyntagen til dette kan man påvise fire vigtige huller i vor viden:

- (1) hvorledes biodiversitet påvirkes af ændringer forårsaget af mennesket og af naturlige processer og restitutionspotentialet og -hastigheden, når kilderne er blevet reduceret eller elimineret
- (2) hvorledes ændringer i artsdiversiteten og -strukturen påvirker funktionen af det marine økosystem og kystens økosystem
- (3) påvirkningen af den marine biodiversitets elementer, dvs. i form af nedgang, tab og tidsrum
- (4) definition af bæredygtighed i forhold til biodiversitet og overvågning af ændringer.

48. Mere pålidelige og præcise data er påkrævede at forvalte fiskebestande bedre i havet. Endvidere er oplysningerne ufuldstændige om virkningerne af fiskeri på ikke-målarter, f.eks. havbundsorganismer, hajer, rokke, skildpadder, søfugle og havpattedyr samt virkningen for bundhabitater, inklusive miljøer på store dybder. Der mangler også oplysninger om virkningerne af ændringer i størrelse og artsstruktur samt trofiske forstyrrelser.

49. Der foreligger lister over arter og habitat der har behov for beskyttelse for nogle områder, men de mangler for andre områder. Der er også et presserende behov for at integrere kortlægning af elementer i den marine biodiversitet.

50. Oplysningerne om havpattedyrpopulationer er ufuldstændige, navnlig hvad angår populationsforekomst og -tendenser samt menneskelige aktiviteters påvirkninger.

51. Der mangler oplysninger med henblik på at identificere, overvåge og vurdere betydningen af indførelse af ikke-indfødte arter.

52. For et stort antal kemiske stoffer foreligger der ikke pålidelige oplysninger om deres iboende egenskaber eller om koncentrationen af disse kemiske stoffer i havmiljøet, eller denne information er ikke let tilgængelig. Der findes ingen rutineovervågningsprogrammer for et stort antal af de kemiske stoffer, som menes at kunne give problemer i havmiljøet. Den geografiske fordeling af oplysningerne om de stoffer, der omfattes af overvågningsprogrammer synes ikke at give et generelt billede af situationen, hvad angår kemiske stoffer i havmiljøet. Det har på grundlag af de tilgængelige oplysninger været vanskeligt at etablere pålidelige tendenser vedrørende kemisk forurening. Grunden er hovedsagelig, at tidsrummene er for korte og/eller at oplysningerne ikke er sammenlignelige eller ikke pålidelige.

53. Der foreligger ikke mange oplysninger om antallet og koncentrationerne af menneskeskabte kemiske stoffer, der udledes i havmiljøet, og som kan forårsage hormonforstyrrelser hos havorganismer. Man ved endnu ikke præcist, hvorledes potentielt hormonsystemforstyrrende kemiske stoffer påvirker organismene, og der er behov for flere oplysninger om andre hormonsystemforstyrrende virkninger end virkninger forårsaget af østrogen. Der foreligger heller ikke nogen vurdering af de langsigtede farer for de marine økosystemer.

54. HELCOM og BONN-aftalerne har i lang tid indsamlet oplysninger vedrørende ulovlig olieudtømning fra skibe. Oplysninger fra andre områder er ufuldstændige og ikke helt nøjagtige.

55. Forståelsen er ret begrænset, når det drejer sig om de marine økosystemers reaktion på tilførsel af næringsstoffer (f.eks. ved dannelse af skadelig algeblomstring, ændring i algesamfundsstruktur og succession) navnlig virkningen af ændret næringsstofsammensætning og, hvorvidt nitrogen og fosfor forekommer i opløsning eller som granulat.

56. Der mangler oplysninger om den naturlige næringsstofsvariation og økosystemets reaktion, herunder måling og vurdering af langsigtede tendenser. Der er også behov for mere forskning i, hvor stor betydning NO_x fra atmosfæren, herunder fra søgående skibe, har for eutrofiering i havet.

57. Oplysningerne er også ufuldstændige vedrørende omfanget af forurening med radioaktive stoffer samt disses stoffers virkninger i havmiljøet, omfanget af affald til søs og virkningerne på marine arter samt forurening af fiske- og skaldyrprodukter.

4.2. Programmer vedrørende overvågning, vurdering, rapportering og forskning

58. En gennemgang af aktuelle aktiviteter vedrørende overvågning, vurdering, rapportering og dataforvaltning samt forskning foreligger i bilag 3.

59. Det fremgår af denne gennemgang, at de fleste af de organisationer der beskæftiger sig med udvikling af foranstaltninger til at beskytte havmiljøet også beskæftiger sig med overvågnings- og vurderingsaktiviteter. Det europæiske

miljøagentur og ICES beskæftiger sig også med vurderingsaktiviteter på europæisk plan. Organisationer som IOC, GESAMP og UNEP udarbejder eller har til hensigt at udarbejde regelmæssige vurderinger om havmiljøets situation på globalt plan. Følgende konklusioner kan drages om situationen på europæisk plan.

Overvågning

60. Set fra et europæisk synspunkt er de eksisterende overvågningsprogrammer, som foretages af de regionale havkonventioner, ikke særlig sammenhængende, hvad angår område, indhold (spørgsmål, der dækkes) og enkeltheder (geografisk område og tidsmæssig periode). Nogle af forskellene kan tilskrives forskellene i miljøforhold og forskellene i de socioøkonomiske og politiske situationer i de lande, som ligger ud til de pågældende have. De aktiviteter, der udføres i forbindelse med gennemførelse af rammedirektivet for vand kan bidrage til en mere sammenhængende fremgangsmåde.

Vurdering

61. Det kan ved læsning af de seneste vurderinger, der er foretaget af det europæiske miljøagentur og de regionale havkonventioner konstateres en vis mængde dobbeltarbejde. Dette dobbeltarbejde kan nedskæres, hvis indholdet af vurderingerne strømlines, vurderingerne harmoniseres og hyppighed og tidspunkt for vurderingerne synkroniseres. I tilfælde, hvor mange vurderinger bygger på samme rå data, kan mange organisationer foretage vurderinger på grundlag af disse data, men procedurerne hertil mangler, og der er hindringer, når det drejer sig om at få adgang til offentligt finansierede overvågningsdata.

Rapportering og håndtering af data og oplysninger

62. Der er behov for at forbedre situationen, hvad angår rapportering, håndtering og forvaltning af data og information. Det vil være fornuftigt at gøre dette på europæisk plan og at bygge på en fælles politik om indhentelse af, adgang til og udnyttelse af forskellige typer data og information.

Forskning

63. Forskning har medført værdifulde oplysninger om havmiljøet og dets økosystemer, men der er behov for langt mere. Da resultaterne af offentligt støttet forskning ofte ikke er tilgængelige eller udnyttes fuldt ud, er der mulighed for at forbedre kommunikationen mellem forskningssamfundet og de mennesker, der beskæftiger sig med praktiske aktiviteter, både når det drejer sig om at etablere forskningsprioriteterne og at anvende resultaterne i forbindelse med praktisk overvågning og vurdering i regionerne.

5. GENERELLE KONKLUSIONER VEDRØRENDE DEN NUVÆRENDE SITUATION

64. Som allerede nævnt, er der stadig mange problemer, der ikke er blevet behandlet, og der foreligger stadig store trusler til trods for det arbejde, der er foretaget af forskellige organer i de sidste tredive år. Man har opnået vigtige forbedringer i de

europæiske have, og nogle af tendenserne mod større forurening er blevet standset og i nogle tilfælde vendt.

65. Gennemgangen af eksisterende overvågnings- og vurderingsprogrammer og den viden, man dermed har indhentet, viser, at der foreligger mange huller i viden om havmiljøets tilstand og om de eksisterende foranstaltningers effektivitet. Det er derfor ofte uklart, om der skal træffes yderligere beskyttelsesforanstaltninger og hvilke beskyttelsesforanstaltninger, der bør træffes samt på hvilket administrativt niveau.

66. Det meste af den fællesskabslovgivning, der har bidraget til beskyttelse af havmiljøet, er ikke beregnet specifikt til beskyttelse af havmiljøet. De regionale havkonventioners kontrolforanstaltninger, som sigter på at beskytte havmiljøet, er vanskelige at håndhæve, selv om de i nogle tilfælde er juridisk bindende. Det er derfor ikke klart, om disse foranstaltninger tilsammen er tilstrækkelige til at give det ønskede beskyttelses- og bevarelsesniveau.

67. Den eksisterende situation, som er beskrevet i kapitel 3 og 4 medfører endvidere eller kan medføre forskelle i vurderingen af behovet for at kontrollere miljøtrusler, manglende sammenhæng i og eventuel utilstrækkelighed af de generelle politikker, der føres af de forskellige organisationer og det samme gælder de specifikke foranstaltninger, der vedtages i henhold til disse politikker. Den politiske linje kan også blive brudt, når en organisation overfører spørgsmål til en anden, der kan forekomme kompetencestridigheder, manglende sammenhæng i medlemsstaternes holdning i forskellige fora samt dobbeltarbejde og ressourcespild.

68. Analysen i kapitel 2-4 fokuserer mere på den regionale end den globale dimension, men mange af de generelle konklusioner gælder også på globalt plan. Der er mange sektorinstrumenter på FN-plan under UNCLOS og UNEP, men der er behov for at forbedre ratificeringen og gennemførelsen af disse og en bedre samordning af de globale programmer. Der er også behov for en omfattende vurdering af den aktuelle situation i havmiljøet, som bør bygge på oplysninger på regionalt plan og sektorplan. Endvidere er der behov for at opbygge yderligere kapacitet, viden og bedre gennemførelse af forvaltningsforanstaltninger, navnlig i udviklingslande.

69. Den globale dimension omfatter også Fællesskabets eksterne rolle. Det betyder, at strategien får følger for Fællesskabets handel, udvikling og eksterne fiskeriaftaler. Fællesskabet bør anvende sin politik på globalt plan, både gennem deltagelse i multilaterale møder med FN-organer og dets bilaterale og multilaterale aftaler.

6. VEJEN FREMAD

70. Tilsammen antyder disse konklusioner, at den marine strategi bør fastsætte ambitiøse, klare og sammenhængende mål med henblik på at fremme bæredygtig udnyttelse af havene og bevarelse af marine økosystemer (se kapitel 7) og aktiviteter til at opnå disse mål (se kapitel 8) bør indeholde følgende elementer:

- udarbejdelse af en sammenhængende marinopolitik ved at bevæge sig frem mod en økosystembaseret fremgangsmåde, der bygger på de eksisterende politikker

- bedre integreret gennemførelse og håndhævelse af både eksisterende og ny lovgivning
- mekanismer og foranstaltninger, der sigter på at fremme samordning af disse foranstaltninger og samordning af de forskellige organisationer og andre implicerede
- initiativer til at opnå bedre viden om tidligere tendenser i og sandsynlige fremtidige scenarier for de europæiske havs tilstand samt procedurer og metoder til at vurdere disse oplysninger
- fremme af udnyttelse af og forbedring af samordningen mellem de forskellige finansielle instrumenter til beskyttelse af havmiljøet
- anvendelse af disse strategiske elementer både på regionalt og globalt plan.

7. MÅL

Generelt mål

Den marine strategi bør bidrage til Fællesskabets strategi for bæredygtig udvikling. Den bør derfor, som angivet i det sjette miljøhandlingsprogram, **fremme bæredygtig udvikling af havene og bevarelse af marine økosystemer, inklusive havbunden, floddeltaer og kystområder og særlig områder med stor biodiversitetsværdi.**

71. Det skal gøres muligt at nå dette overordnede mål ved at fastsætte specifikke (mellemliggende) mål omfattende sektorer eller emner med tidsfrister. Dette kræver en integreret fremgangsmåde til behandling af alle belastninger og en omhyggelig vurdering af deres negative påvirkning af havmiljøet samt en identificering af nye trusler.

72. Der bør i denne forbindelse tages hensyn til den regionale diversitet og de økologiske træk i de forskellige have og deres underområder, den faktiske situation, de belastninger og trusler disse have står overfor, den politiske, sociale og økonomiske situation i de forskellige regioner samt eksisterende internationale institutionelle ordninger.

73. Der foreligger allerede specifikke mål for EF's politik på grundlag af traktaten og på grundlag af specifik lovgivning samt de regionale havkonventioner. Disse mål, som ofte er af politisk værdi og er ambitiøse, er blevet anvendt som grundlag i følgende generelle mål. Gennemførelse af disse mål afspejler det generelt høje ambitionsniveau, men erkender regionale forskelle hvad angår det reelle behov og muligheder for en afhjælpende indsats.

Tab af biodiversitet og ødelæggelse af habitater

Mål 1

Det Europæiske Råd i Göteborg i juni 2001 konkluderede i forbindelse med drøftelsen om bæredygtig udvikling, at det var et af EU's politiske mål **at standse tilbagegangen i biodiversitet senest 2010**. Dette er et særdeles ambitiøst og krævende mål, som er drivkraften i miljøpolitikken i de næste otte år.

Mål 2

På længere sigt er målet **at sikre en bæredygtig anvendelse af biodiversitet ved beskyttelse og bevarelse af naturlige habitater og vilde dyr og planter** først og fremmest i de europæiske vande, hvilket bl.a. sker ved at genoprette marine økosystemer og genetablere bestemte trofiske niveauer, som er blevet påvirket af menneskelige aktiviteter og ved at forebygge, at mennesker indfører nye, ikke-oprindelige arter, genetisk modificerede organismer og sygdomsorganismer.

Mål 3

I forbindelse med den igangværende reform af den fælles fiskeripolitik har man allerede identificeret miljørelevante mål, og disse indgår i Kommissionens reformforslag, dvs. **en ændring i fiskeriforvaltningen for at vende tilbagegangen af bestande og sikre bæredygtigt fiskeri og et sundt økosystem både i EU og på globalt plan**.

Farlige stoffer

Mål 4

Målet er gradvis at reducere udledninger, emissioner og tab af farlige stoffer i havmiljøet, idet det endelige mål er at nå ned på en sådan koncentration af disse stoffer i havmiljøet, at de ligger nær op ad det naturlige niveau for disse stoffer og nær nul for menneskeskabte, syntetiske stoffer.

Eutrofiering

Mål 5

Målet for eutrofiering er at **eliminere menneskeskabte eutrofieringsproblemer senest 2010** ved gradvis nedskæring af menneskeskabte tilførsler af næringsstoffer til områder i havmiljøet, hvor disse tilførsler med sandsynlighed kan forårsage sådanne problemer direkte eller indirekte. Hvor der ikke er fastsat regionale mål om eutrofiering, skal der udarbejdes specifikke regionale handlingsplaner og tidsrammer for at nå dette mål i samarbejde med de regionale havkonventioner.

Radionuklider

Mål 6

For radionuklider er målet at hindre forurening på grund af ioniserende stråling ved en gradvis og betydelig nedskæring af udledning, emission og tab af radioaktive stoffer idet **målet i sidste ende er at nå frem til koncentrationer i havmiljøet nær naturlig koncentration af radioaktive stoffer og nær nulpunktet for kunstige radioaktive stoffer. Dette mål forventes nået senest 2020.**

Vedvarende olieforurening

Mål 7

Her er målet at sikre overholdelse af grænserne for udtømmning af olie fra skibe og offshore-installationer senest 2010 og at eliminere alle udtømninger fra disse kilder senest 2020.

Affald

Mål 8

Målet er at **eliminere affald på havet** på grund af ulovlig udsmidning senest 2010.

Søtransport

Mål 9

Målet er at **nedskære skibsfarts miljøpåvirkning** ved at arbejde videre på begrebet "rent skib".

Sundhed og miljø

Mål 10

Målet er at **nå frem til en miljøkvalitet, hvor mængden af forurenende stoffer ligger på et sådant niveau, at det ikke giver anledning til større påvirkning af eller fare for menneskets sundhed og velbefindende.**

Klimaændring

Mål 11

Målet er, **at gennemføre de engagementer Fællesskabet har påtaget sig i henhold til Kyoto-protokollen.**

Bedre samordning og samarbejde

74. Ud over de mål, som vedrører trusler og belastninger for miljøet, og som er nævnt i det ovenstående, bør EU aktivt forfølge mål med henblik på at forbedre instrumenter, processer og institutionelle ordninger med henblik på at beskytte havmiljøet.

Mål 12

Målet er, at gennemføre mere effektiv samordning og samarbejde mellem de forskellige institutioner og regionale og globale konventioner, kommissioner og ordninger vedrørende marin beskyttelse.

Mål 13

Målet er **at forfølge denne strategi på globalt plan** ved at medvirke til bedre forståelse af havmiljøets situation, navnlig i udviklingslandene, og at **gennemføre internationale konventioner og kodekser**.

Bedre viden

Mål 14

Målet er at **forbedre den viden**, på grundlag af hvilken den marine beskyttelsespolitik bygger.

8. INDSATS MED HENBLIK PÅ AT NÅ DISSE MÅL

75. Flere af disse mål er politiske og ambitiøse og ikke specifikke, målelige eller tidsrelaterede, og derfor kan gennemførelsen tænkes at omfatte en række forskellige foranstaltninger. Med den viden, vi har på nuværende tidspunkt, er det ikke muligt at angive et fuldstændigt eller præcist sæt foranstaltninger, der vil gøre det muligt at nå disse mål. Da nogle ikke-fællesskabsorganer og forskellige involverede spiller en rolle, og dialogen befinder sig på et tidligt stadium, vil det endvidere være for tidligt at tale om en liste over foranstaltninger, selv om man lå inde med en mere fuldstændig viden. Nedenstående foranstaltninger med henblik på at opfylde disse mål bør derfor betragtes som et forslag til yderligere drøftelse. Bilag 5 indeholder en tidsplan for disse foranstaltninger.

8.1. Politiske foranstaltninger

76. Kommissionens forslag om kontrolforanstaltninger skal bygge på bedre kendskab til havmiljøet og de reelle trusler forbundet med specifikke menneskelige aktiviteter samt en gennemgang af eksisterende foranstaltningers effektivitet, idet der i højere grad fokuseres på forebyggelse og anvendelse af forsigtighedsprincippet. Der bør også tages hensyn til scenarier, der afspejler planlagte udviklinger og deres sandsynlige virkninger.

77. I de tilfælde, hvor traktatens bestemmelser om miljøbeskyttelse gør det muligt for medlemsstaterne at indføre nationale kontrolforanstaltninger, der er strengere end de

fælles beskyttelsesbestemmelser, giver dette også grupper af medlemsstaterne mulighed for at gøre dette i fællesskab. De regionalbetingede forskellige socioøkonomiske og miljømæssige forhold kan kræve specifikke foranstaltninger og forskellige tidsrammer for at løse bestemte miljøproblemer. Sådanne foranstaltninger bør dog bygge på bæredygtig udvikling og ikke bringe det indre markeds effektivitet i fare.

78. Fællesskabets kompetence begrænses geografisk og kilden til nogle problemer ligger uden for disse grænser. Kommissionen vil dog i samarbejde med de relevante ikke-EF-organer sikre den mest fordelagtige regulering. Dette sker i form af aftaler inden for rammerne af andre organer, hvis dette er hensigtsmæssigt.

79. Sådanne aftaler er generelt vanskelige at håndhæve, men de giver mulighed for at behandle specifikke regionale forhold og bestræbelser, og de spiller en rolle ved at påvirke lovgivningen på fællesskabsplan og på nationalt plan. I tilfælde, hvor regulering bedst finder sted på fællesskabsplan, sikrer Kommissionen, at der i fuldt omfang tages hensyn til de problemer, der identificeres af disse konventioner, og som bygger på regionale vurderinger, ved udvikling af fællesskabspolitikker.

80. Kommissionen har også til hensigt at lægge mere vægt på gennemførelse og håndhævelse. I forbindelse hermed og udover de rapporter, som er påkrævet i henhold til megen lovgivning, og som hovedsagelige er retrospektive, har Kommissionen til hensigt aktivt at fremme den fælles gennemførelsesstrategi for rammedirektivet for vand, som skal tjene som model for en fremadskuende og koordineret gennemførelse, som involverer de relevante organisationer og andre involverede.

Hvorledes biodiversitet bevares og habitatbeskyttelse sikres

Foranstaltning 1

Kommissionen har til hensigt at fremsætte forslag med henblik på at udvikle en økosystembaseret fremgangsmåde, herunder økosystem referenceværdier og mål, der sikrer bevarelse og bæredygtig udnyttelse af biodiversiteten. Denne fremgangsmåde skal bygge på begreber, der består af en god bevarelsesstatus og god økologisk status i henhold til habitat-direktivet og rammedirektivet for vand samt forskellige initiativer vedrørende definition af økologiske kvalitetsmål.

Foranstaltning 2

Kommissionen fortsætter indsatsen med henblik på fuld gennemførelse af habitat-direktivet og fugledirektivet i havmiljøet, herunder eksklusive økonomiske zoner. Frem til 2005 har Kommissionen til hensigt sammen med de regionale havkonventioner at udarbejde et program, der sigter på at forbedre beskyttelse af arter og habitater i europæiske vande. Kommissionen vil derefter udarbejde forslag for at tilpasse de bilag til habitat-direktivet, der vedrører marinehabitater og arter, der skal beskyttes i henhold til Natura 2000-nettet, til videnskabelige og tekniske fremskridt.

81. Kommissionen vil behandle integrering af naturbeskyttelsesforanstaltninger og de forskellige sektoraktiviteter, der kan få indflydelse på havmiljøet, herunder fysisk planlægning og anvendelse af strategiske miljøvurderinger, i tilfælde, hvor dette kan

medføre udpegelse af særlige bevarelsesområder, som kan få betydning for eksisterende sektoraktiviteter.

Foranstaltning 3

Kommissionen har efter sine forslag i 2002 til hensigt at fortsætte sin indsats med henblik på at tilpasse fiskeri og fiskeriets kapacitet med forvaltningsplaner på langt sigt, der skal sikre bæredygtig fangst og foreslå foranstaltninger til at nedskære udsmidning, bifangst og påvirkning af habitater.

Foranstaltning 4

Hvad angår indførelse af ikke-oprindelige arter, har Kommissionen til hensigt at:

- støtte initiativet til, inden for rammerne af IMO, at forberede en international konvention om kontrol og forvaltning af skibes ballastvand og aflejringer
- i nært samarbejde med de regionale havkonventioner i 2005-2006 at udarbejde regionale forvaltningsplaner for ballastvand, for så vidt sådanne planer kommer ind under denne aftale med henblik på snarlig gennemførelse, så snart aftalen er trådt i kraft
- i 2004-2005 at undersøge, om og i hvilket omfang det er påkrævet at indføre et supplerende initiativ til at kontrollere indførelse af nye ikke-oprindelige arter i skibes ballastvand
- foreslå foranstaltninger til at begrænse, at fisk fra akvakulturer undslipper.

Farlige stoffer

Foranstaltning 5

Kommissionen har til hensigt aktivt at forfølge gennemførelsen af målene i rammedirektivet for vand.

Foranstaltning 6

Den har også til hensigt at integrere disse mål i Fællesskabets politikker vedrørende kemiske stoffer og pesticider samt andre relevante politikker, så man opnår en gradvis nedskæring af udledning, emission og tab af disse stoffer fra alle kilder og sektorer til lands og på havet med henblik på en fuldstændig standsning.

Foranstaltning 7

I forbindelse med gennemførelse af Kommissionens strategi, hvad angår dioxiner, furaner og PCB agter Kommissionen at overveje udvikling af et integreret pilotprogram til overvågning af dioxiner i miljø og i fødevarer, hvad angår menneskets sundhed i Østersøområdet.

Foranstaltning 8

Kommissionen har i 2002 til hensigt at stille forslag om gennemførelse af IMO-konventionen om skadelige antibegroningssystemer og i 2005 at overveje behovet for yderligere indsats.

Eutrofiering

Foranstaltning 9

Kommissionen har, for at lette en mere systematisk fremgangsmåde, hvad angår bekæmpelse af eutrofiering i havet til hensigt at:

- intensivere håndhævelse og gennemførelse af nitratdirektivet og direktivet om byspildevand
- undersøge de seneste oplysninger om eutrofieringsprocesserne sammenholdt med den eksisterende lovgivning
- sammen med de regionale havkonventioner at etablere en mere omfattende vurdering i 2006 af eutrofieringens omfang, herunder en harmoniseret identificering af områder, hvor menneskeskabt tilførsel af næringsstoffer kan føre til eller rent faktisk fører til eutrofieringsproblemer
- foreslå nye supplerende instrumenter, herunder nedskæring af NO_x-emissioner fra skibe i forbindelse med strategien med henblik på at nedskære luftforurening fra søgående skibe. I 2002 påbegyndes aktiviteter med henblik på at skabe en model for udfældning af NO_x i havmiljøet og, om nødvendigt, fremsættelse af forslag for yderligere nedskæring af NO_x-emissioner til atmosfæren.

Radionuklider

Foranstaltning 10

Frem til 2004 vil Kommissionen gennemgå forholdet mellem OSPAR-strategien for radioaktive stoffer og eksisterende EF-foranstaltninger, navnlig hvad angår nedskæring af udledninger fra anlæg til oparbejdning af nukleart brændsel. Det afgøres på grundlag af resultaterne fra det ajourførte MARINA-projekt, om der bør foretages en indsats fra Fællesskabets side.

Vedvarende olieforurening

Foranstaltning 11

Frem til 2004 vil Kommissionen undersøge bedre måder til at overvåge ulovlig udtømmning af olie på havet og midler til at lette retsforfølgelse af de skyldige. Den vil i denne forbindelse søge bedre samarbejde med aftaleparterne til Bonn-aftalen og Lissabon-aftalen, HELCOM og Barcelona.

Foranstaltning 12

Endvidere har Kommissionen til hensigt frem til 2004 i samarbejde med alle relevante organisationer og andre involverede at udarbejde en strategi, der sigter på at eliminere alle udledninger af olie fra alle kilder. Kommissionen har i denne forbindelse til hensigt at undersøge de forskellige fremgangsmåder vedrørende anvendelse og finansiering af modtagefaciliteter i havne.

Affald

Foranstaltning 13

Kommissionen vil endvidere frem til 2004 i samarbejde med alle relevante organisationer udarbejde en rapport om omfanget af og kilderne til affald på havet og overveje eventuelle afhjælpende foranstaltninger, hvor gennemførelsen af førnævnte direktiv er relevant, hvad angår reducere af affald.

Søtransport

Foranstaltning 14

- Bistået af det europæiske agentur for sikkerhed til søs har Kommissionen i fremtiden til hensigt fortsat at gennemgå effektiviteten af EU's lovgivning om sikkerhed til søs, idet man er særlig opmærksom på nyligt vedtagne foranstaltninger med henblik på at forebygge ulykker omfattende utilsigtet havforurening
- Kommissionen agter fortsat aktivt at fremme initiativer, der sigter på at minimere miljøskader, der skyldes søtransport, og at støtte indsatsen for at udvikle begrebet "rent skib".

Sundhed og miljø

Foranstaltning 15

Frem til 2004 agter Kommissionen i samarbejde med medlemsstaterne at vurdere resultaterne af overvågning af kontamineringsgraden hos vilde fisk, fisk fra akvakultur og skaldyr for i 2006 at fremsætte forslag om maksimale kontamineringsgrænser inden for rammerne af lovgivning om fødevarer sikkerhed.

Foranstaltning 16

Kommissionen fremsætter i 2002 et forslag om en revision af direktivet om badevand. Dette forslag styrker den eksisterende sundhedsbeskyttelse.

Foranstaltning 17

Kommissionen engagerer sig med henblik på en hurtig ikrafttrædelse af bilag IV til MARPOL 73/78 vedrørende udtømning af spildevand fra skibe.

Klimaændring

Foranstaltning 18

Kommissionen forfølger fortsat gennemførelse af Kyoto-protokollen, navnlig politikken om emissionshandel og fremme og udvikling af vedvarende energikilder, herunder de miljømæssigt følsomme havbaserede energikilder.

8.2. Bedre samordning og samarbejde

Foranstaltning 19

Kommissionen har til hensigt at:

- etablere en tværgående gruppe, der skal behandle alle spørgsmål vedrørende beskyttelse af havet og sikre en effektiv samordning af sektorbestemte regler
- etablere et arbejdsprogram, der går ud på at dele arbejdet, hvad angår gennemførelse af den marine strategis mål, med medlemsstaterne, regionale organisationer og andre involverede
- senest juni 2004 at offentliggøre en rapport om resultaterne af disse initiativer sammen med henstillinger om yderligere indsats.

Foranstaltning 20

Kommissionen har i forbindelse med reformen af den fælles fiskeripolitik foreslået at etablere regionale rådgivningsråd med bred deltagelse, herunder repræsentanter fra fiskeri, akvakultur, miljø- og forbrugerinteresser, nationale og/eller regionale administrationer og videnskabsmænd, og den vil søge at anvende denne model i andre sektorer.

Foranstaltning 21

Kommissionen har til hensigt at fremme anvendelse af og at forbedre koordinering mellem de forskellige finansielle instrumenter til beskyttelse af havmiljøet. Hvor der på regionalt niveau allerede foreligger koordinering af udvælgelse, finansiering og gennemførelse af projekter kan det være nyttigt yderligere at styrke dette.

82. Koordinering bliver lettere, hvis der skabes et diskussionsforum med deltagelse af Fællesskabet og repræsentanter for organisationer og andre involverede. Eventuelt kan det interregionale forum (IRF)³ anvendes som model. Samarbejde med andre organer kan bygge på forskellige former for samarbejdsaftaler eller samarbejdskontrakter mellem de forskellige parter. Fællesskabsinstrumenter kan også medvirke, f.eks. resolutioner, henstillinger og rammelovgivning.

³ IRF er en uformel ramme for samarbejde mellem regionale havkonventioner, det europæiske miljøagentur og det fælles forskningscenter.

83. Der vil blive udarbejdet yderligere detaljerede forslag vedrørende dette samarbejde til drøftelse på en konference med deltagelse af alle organisationer og andre involverede, som Kommissionen har til hensigt at tilrettelægge i december 2002 i samarbejde med det danske formandskab.

Foranstaltning 22

På globalt plan har Kommissionen til hensigt at:

- fremme bedre samordning mellem alle organer, der beskæftiger sig med beskyttelse af havet inden for rammerne af UNCLOS og Agenda 21, kapitel 17
- sikre en samordnet fællesskabsholdning i mellemstatslige organisationer for at lette en bred, tværeuropæisk enighed og europæisk indflydelse
- fremme den igangværende dialog og det internationale videnskabelige og teknologiske forskningssamarbejde med partnerlande og -regioner, der er interesserede i at fremme en økosystembaseret fremgangsmåde i forbindelse med havmiljøet
- udnytte rammerne for forskellige programmer, der involverer politisk samarbejde og retlig tilnærmelse med tredjelande, og de forskellige bilaterale og multilaterale aftaler om handel, fiskeri og udvikling for at forfølge denne strategis mål
- på globalt, regionalt og lokalt plan at styrke udviklingslandenes mulighed for bedre forståelse og forvaltning af deres havressourcer samt beskyttelse og bevarelse af deres havmiljø
- søge fællesskabsmedlemskab af nogle vigtige organisationer, f.eks. den internationale søfartsorganisation.

8.3. Bedre viden

84. Der findes på nuværende tidspunkt tre typer marineovervågning og -vurdering: (a) regionale overvågnings- og vurderingsstrategier og -programmer; (b) Fællesskabets gennemførelsesstrategi vedrørende overvågning og vurderingskrav i henhold til EF's rammedirektiv for vand, rammedirektivet for fødevarer sikkerhed og andre relevante direktiver; og (c) arbejdet inden for det europæiske miljøagentur med henblik på at udarbejde indikatorbaserede vurderinger på Europaomfattende plan.

Foranstaltning 23

På grundlag af sin meddelelse om forsigtighedsprincippet og den mere nylige meddelelse om indvirkningsvurdering (bæredygtighed) og den videnbaserede fremgangsmåde, der understreges i det sjette miljøhandlingsprogram agter Kommissionen:

- i 2002 at påbegynde udviklingen af en økosystembaseret fremgangsmåde, der bygger på økosystemindikatorer og referenceværdier og fremmer udarbejdelsen af integreret rådgivning med henblik på økosystembaseret forvaltning
- at fremme forskning for at øge forståelsen af forbindelsen mellem belastninger af havmiljøet og disses virkning
- at træffe initiativer til at forbedre forbindelsen mellem fællesskabsfinansierede forskningsaktiviteter og praktisk anvendelse af denne forsknings resultater med henblik på at øge forståelsen af forholdet mellem belastninger på og følgevirkningerne for havmiljøet
- i 2002 at udarbejde forslag om en fælles fremgangsmåde, hvad angår den type data og information, der skal indsamles, hvorledes disse data og informationer bør behandles og på hvilket grundlag de vurderes med henblik på at overvåge præstation i forhold til de fastsatte referenceværdier
- frem til 2004 at påbegynde udvikling af en fælles overvågnings- og vurderingsstrategi, der skal danne rammen for regionale og sektorbestemte overvågnings- og vurderingsprogrammer
- evaluere uddannelse og identificere god praksis med henblik på at forbedre ledelsen
- spille en aktiv rolle i en proces, der for nylig blev påbegyndt af UNEP, og som sigter på at etablere en regelmæssig proces til at vurdere havmiljøets situation på globalt plan.

85. Kommissionen forestiller sig, at denne indsats kan give følgende resultater:

- omfattende og integrerede rapporter om de europæiske vandes situation, som bør indgå i et fælles program med deltagelse af Fællesskabet og de andre nøgleaktører
- emnebestemte vurderinger f.eks. om fiskeriets følger for havmiljøet for at skabe grundlag for drøftelser om fiskeriforvaltning og lette en øget indsats for at bekæmpe eutrofiering
- indikatorbaserede rapporter om de vigtigste tendenser og udviklinger.

86. Kommissionen foreslår som udgangspunkt for udarbejdelse af den første omfattende vurdering at anvende de relevante vejledende dokumenter, der er udarbejdet i forbindelse med den fælles gennemførelsesstrategi for rammedirektivet for vand, de regionale konventioners og det europæiske miljøagenturs overvågnings- og vurderingsprogrammer samt at bygge på det interregionale forum.

87. Udarbejdelse af overvågnings- og vurderingsstrategien bør bl.a. omfatte:

- en funktionel integrering af Fællesskabets overvågnings- og vurderingsaktiviteter og -krav, herunder fødevarerikkerheds- og miljøovervågningsprogrammer, samt de regionale havkonventioners programmer under hensyntagen til det europæiske

miljøagenturs og ICES's rolle. Overvågning og vurdering foretages principielt på regionalt plan, mens metode og vurderingsprocedurer udarbejdes og gennemgås på højere plan

- forenkling af vurderingernes indhold, synkronisering af vurderingens tidsplaner og harmonisering af vurderingsinstrumenter, kvalitetssikring, dataindsamling og databearbejdning, rapportering og dataforvaltningspolitik og -procedurer. Der bør fastlægges en fælles informationsinfrastruktur omfattende en fælles datapolitik, fælles normer og strukturer med henblik på at fjerne hindringer for adgang til og udnyttelse af offentlige data og vurderinger, der bygger på disse data
- mekanismer til at forbinde forskningsprioriteter og forskningsresultater med praktisk overvågning og vurdering i regionerne, bl.a. ved at udarbejde synteser af relevante forskningsresultater og stille disse til rådighed for de personer, der foretager vurderinger af havmiljøets situation og ved at tage hensyn til manglende viden, der forekommer i vurderingerne ved fastsættelse af nye forskningsprioriteter.

9. KONKLUSIONER

88. Kommissionen har benyttet en ambitiøs og pragmatisk fremgangsmåde ved udarbejdelsen af den marine strategi. Der er blevet fastsat eller foreslået ambitiøse mål, som skulle sikre bæredygtige og sunde have og oceaner og bæredygtige økosystemer samt en bæredygtig udnyttelse af ressourcerne. Hvis disse mål skal nås, er det påkrævet med en effektiv udarbejdelse og effektiv gennemførelse af et sammenhængende sæt foranstaltninger, der bygger på anvendelse af en økosystembaseret fremgangsmåde, hvorved hver enkelt politisk sektor ved indvirkningsvurdering bidrager til bæredygtig udvikling. Dette kræver pragmatisk samarbejde og samordning af aktiviteterne hos alle de institutioner og organisationer, som beskæftiger sig med beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af havmiljøet.

89. Offentliggørelsen af dette dokument markerer første skridt i udarbejdelsen af den marine strategi. Med dette som udgangspunkt udarbejdes den marine strategi i åbent samarbejde, med deltagelse af Fællesskabets institutioner og relevante regionale organisationer og andre interesserede.

90. Kommissionen anmoder Rådet og Europa-Parlamentet om at støtte den fremgangsmåde, der er beskrevet i denne meddelelse.

BILAG 1

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA – PARLEMENTET

Frem mod en strategi til at beskytte og bevare havmiljøet

Oversigt over de europæiske farvandes kvalitet

1. INDLEDNING

Hermed følger et resumé over havmiljøets miljøstatus og kvalitet. Der fokuseres hovedsageligt på Europas regionale have. Resumeet bygger i høj grad på rapporter fra de regionale havkonventioner⁴, rapporter fra det europæiske miljøagentur samt oplysninger, der er indsamlet og meddelt i forbindelse med EU's egne politiske foranstaltninger, f.eks. den fælles fiskeripolitik.

2. ÆNDRINGER I BIODIVERSITET (DIVERSITET, FOREKOMST OG STRUKTUR)

Ændringer i kommercielt udnyttede fiskearters population repræsenterer de mest klare oplysninger om fiskeriets påvirkning af havmiljøet.

En analyse af de vigtigste målarter i perioden 1994-98 viser, at populationsniveauet for torsk, sild, vild laks og ål ikke var bæredygtig, hvad angår fiskeri, i Østersøen. Man har opnået forbedring, hvad angår vild laks i de større floder, men der er stadig betænkeligheder vedrørende udviklingen for laks i mindre floder samt for sild og torsk. Populationerne for torsk, som er af kommerciel vigtighed, falder på grund af overudnyttelse og miljøforringelse. Østersøstør formodes at være forsvundet fra Østersøen.

Bestandene af kommercielt udnyttede fiskearter i det nordøstlige Atlanterhav er for manges vedkommende enten udnyttet ud over den sikre biologiske grænse eller er udnyttet så nær på denne grænse, at den er ved at blive overskredet. I specifikke områder mener man, at fiskeri af 40 ud af 60 bestande af disse arter er ubæredygtig, og et stigende antal bestande er faldet til kritisk lave niveauer. Fiskeri har ændret størrelsessammensætningen selv for bestande, der stadig er inden for sikre, biologiske grænser. Alderssammensætningen er også blevet forkortet. I områder, hvor

⁴

Disse rapporter omfatter: The Fourth Periodic Assessment of the Helsinki Commission (første periodiske vurdering fra Helsinki-kommissionen) (offentliggøres i 2002), "QSR 2000" fra OSPAR (offentliggjort i 2000), som indeholder et bidrag fra AMAP, "State and Pressures of the Marine and Coastal Mediterranean Environment" fra det europæiske miljøagentur og UNEP/MAP (offentliggjort i 1999), "The Black Sea Pollution Assessment" (vurdering af forurening i Sortehavet) fra Sortehavets miljøprogram (offentliggjort af Sortehavets miljøprogram i 1998) og oplysninger fra Sortehavets miljøprograms netside; "Europe's Environment: The Second Assessment" (Europas miljø: anden vurdering) offentliggjort af det europæiske miljøagentur i 1998. Oplysninger vedrørende fiskeriets påvirkning af de vigtigste kommercielle fiskebestande er ajourført under hensyntagen til Kommissionens grønbog vedrørende gennemgang af den fælles fiskeripolitik.

kommercielle bestande falder, overføres presset ofte til andre bestande eller til dybhavspopulationer, hvor forvaltning er særlig vanskelig og i udstrakt grad slet ikke findes. Mange dybhavsfisk vokser langsomt og har lav frugtbarhed, hvilket gør dem særlig sårbare over for overudnyttelse, og mange dybhavspopulationer viser tegn på overfiskning. Den faldende tendens i fisket ål og ny ål giver anledning til betænkeligheder vedrørende situationen for den europæiske ål og ålefiskeri.

Selv om dårlige statistikker gør det vanskeligt at følge havpopulationerne i Middelhavet og at vurdere bestandene, er der tegn på, at bestande af bundfisk overudnyttes. Der er betænkeligheder vedrørende situationen for større pelagiske arter (f.eks. tun og sværdfisk), da der fanges et stort antal fisk, der ikke er kønsmodne, og der er tegn på, at bestandene overfiskes og er i nedgang.

Der er blevet konstateret et stabilt antal på i alt 168 forskellige fiskearter i Sortehavet. Man har noteret indførsel af to ikke-indfødte arter. Ændringer i sammensætningen af fiskefaunaen i Sortehavet vedrører hovedsagelig ændringer i antallet af individuelle fisk i specifikke populationer. I de sidste 30 år har seks ud af 26 kommercielt udnyttede fiskearter bevaret deres kommercielle vigtighed. Udover overfiskning har en invasion af menmiopsis undergravet fiskebestandenes føderessourcer. Fiskeproduktiviteten i Azovsøen har lidt mest. De fleste kommercielt udnyttede bestande, f.eks. stør, brød hovedsageligt sammen på grund af ulovligt fiskeri. Fiskeflåder fra Bulgarien, Georgien, Rumænien, Ukraine og Rusland brød sammen tildels på grund af manglen på fisk og dels på grund af vanskeligheder ved overgangen til en markedsøkonomi. En stor del af ansjospopulationen bevægede sig over til den tyrkiske kyst, som var mindre påvirket af eutrofiering og mnemiopsis, og den tyrkiske flåde voksede betydeligt, idet den nød godt af denne gunstige situation. Der er oplysninger, der tyder på, at denne større flåde allerede overfisker.

Fiskeri påvirker også andre dele af havets økosystem. Selv om der er huller i den eksisterende viden, dokumenteres dette bedst for dele af det nordøstlige Atlanterhav. Bifangst af for små eller uønskede kommercielle arter, mortaliteten for ikke-målarter, herunder havbundsdyr og havpattedyr og store andele kasserede fisk er løbende problemer i mange områder. Hvis halvdelen af fangstens vægt kasseres (som det forekommer ved fiskeri af bestemte bestande) betyder det, at et større antal fisk rent faktisk kasseres end reelt fanges. Kasserede fisk kan også ændre konkurrenceforholdet i fiskesamfund ved at favorisere ådselædende arter.

Marsvin, delfiner og sæler er de mest almindelige havpattedyr, der fanges i fiskeudstyr. Marsvin er særlig sårbare over for hildingsgarn, der er sat på bunden. Delfiner er sårbare over for drivgarn og fartøjstrukne dybhavsgarn. Der er kraftige tegn på, at mortaliteten for marsvin, der fanges i fiskenet, og som er blevet anslået for dele af det nordøstlige Atlanterhav og Østersøen, ikke er bæredygtig. En forøgelse af gråsælpopulationen i nogle dele af Østersøen har skabt problemer for fiskerne, hovedsagelig fordi sælerne beskadiger fiskeudstyr. Munkesæler er næsten uddøde og ses kun meget sjældent, fordi deres levesteder er blevet forstyrret. To hovedfaktorer er afgørende for munkesælpopulationen: et tilstrækkeligt antal passende ynglesteder og tilstrækkelig føde. Der er på nuværende tidspunkt ikke megen mulighed for, at denne situation kan forbedres. Selv om alle landene omkring Sortehavet har forbudt jagt på

sortehavsdelfinen fra 70'erne og 80'erne i sidste århundrede viser nylige observationer i den nordlige del af Sortehavet en dramatisk nedgang i populationen sammenlignet med 1960'erne.

Fiskeudstyrs forstyrrelse af havbunden kan ændre havbundspopulationens sammensætning, hvad angår art og størrelse, særlig når der forekommer gentagne forstyrrelser. Hvor der f.eks. i Vesterhavet er blevet foretaget bundtrawl i en lang periode, har der været en forskydning i bundpopulationens diversitet og sammensætning fra større arter, der lever længe, til mindre, mere opportunistiske arter. Der er udbredte skader på koraldannelser på dybt vand forårsaget af tidligere trawling.

Stort fiskeripres over lang tid har medført fiskeri i nedadgående retning af fødekæden og meget stor påvirkning af levesteder, hvilket har medført mindre effektive og muligvis forenklede fødenet. Eventuelle konsekvenser er mindre modstandsdygtige og mindre stabile økosystemer. Derudover er der en fare for, at et sådant økosystem har en nedsat evne til at tilpasse sig ændringer, der skyldes naturlige eller menneskeligt udløste klimatiske processer. Der hersker endvidere voksende betænkeligheder om, hvorvidt den genetiske variation er blevet reduceret. Hvor alvorligt dette er, forstås endnu ikke helt, da vi stadig har ringe forståelse af havets biodiversitet, hvad angår funktion, struktur og genetik.

I de sidste 20-30 år, er intensive former for akvakultur vokset betydeligt i det nordøstlige Atlanterhav, navnlig laksebrug. I nogle lande er produktion fra akvakultur sammenlignelig i økonomisk værdi med pelagisk fiskeri og fiskeri efter bundfisk. I fremtiden vokser akvakultur højst sandsynligt, både hvad angår volumen og antallet af fiskearter.

Der hersker betænkeligheder vedrørende de potentielle indvirkninger af akvakultur. Indførsel og overførsel af marine organismer skaber farer for at transportere konkurrenter, rovfisk, parasitter, skadelige organismer og sygdomme og kan medføre indførsel af ikke-indfødte arter. Der er blevet foretaget tilsigtet indførsel af nogle få ikke-indfødte arter, navnlig i akvakulturer. Krydsning med undslupne laksefisk fra akvakulturer kan påvirke vilde bestandes genmasse.

Der er blevet konstateret ændringer i dybhavssamfund i områder omkring etablerede olie- og gasproduktionsplatforme. Indvirkningerne er hovedsagelig forårsaget af tidligere udsmidning af boreskærver, der er forurenede med olie og kemiske stoffer i nogle platformes umiddelbare nærhed. Følgelig er der en nedgang i antallet af arter nær platforme, idet opportunistiske arter dominerer biomassen. Der er blevet konstateret biologiske ændringer op til 3 km fra sådanne installationer. Det bør dog bemærkes, at disse indvirkninger kan vendes, og at naturlig restitution finder sted, selv om det foregår ganske langsomt i de dybere dele af det nordlige Vesterhav.

Der er i det nordøstlige Atlanterhav blevet konstateret over 100 ikke-indfødte arter, hovedsagelig i Vesterhavet, Det Keltiske Hav, Biscayabugten og langs den iberiske kyst. Sådanne indførsler foregår hovedsagelig via skibes ballastvand og sedimenterne heri samt belægning på skibsskrog, selv om akvakultur også er vigtig i denne henseende.

I de sidste 20 år, er der blevet transporteret en voksende række ikke-indfødte arter ind i Østersøen fra andre steder i hele verden. Efterhånden som skibstrafik vokser, ankommer flere og flere "blinde passagerer" i Østersøen fra andre have. I nogle tilfælde er fremmede arter blevet indført med forsæt. Da Østersøen af naturen har en meget ringe artsdiversitet, betragtes den som meget sårbar overfor indførsel af ikke-indfødte arter.

Over 50 ikke-indfødte arter af alger, bløddyr og fisk er kommet ind i Sortehavet i det sidste århundrede. Nogle af dem (navnlig *Mnemiopsis leidyi*) er den væsentlige grund til fiskeriets sammenbrud i området fra 1990. *Mnemiopsis* er hovedforbruger af zooplankton og af larver fra bløddyr på havbunden og fra fisk og medfører bl.a. en 30%'s nedgang i biomassen på havbunden i Azovsøen.

Indvirkningerne på biodiversiteten på grund af en større tilførsel af næringsstoffer beskrives i afsnit 6.

3. ÆNDRINGER OG FORSTYRELSE AF LEVESTEDER

Levesteder og tilknyttede økologiske processer er langs kysterne af Europas farvande blevet ændret og sommetider ødelagt af kystbeskyttelse, landindvinding, sand- og grusgravning, fritidsaktiviteter og udvikling af industrier og havne. Mange af disse kystområder er også tæt befolkede og turisme vokser støt. Mange levesteder og områder bringes i fare simpelthen af det antal besøgende, de tiltrækker, af øget trafik og voksende efterspørgsel på overnatningsmuligheder og bedre tjenesteydelser.

Mange laksepopulationer er blevet udryddet, fordi de har mistet deres levesteder. Nogle af Østersøens vilde laksepopulationer står stadig overfor udryddelse, dels på grund af fysiske hindringer i laksefloder, som hindrer voksne fisk i at nå frem til gydegrundene og dels på grund af fiskeriets indvirkning. Tab af levesteder kombineret med andre faktorer, f.eks. fiskeri, kan være ansvarlig for den konstaterede nedgang i europæisk ål.

De fleste offshore olie- og gasinstallationer ligger i Vesterhavet. Der er betydelige muligheder for udvidelse i andre områder, f.eks. det arktiske område, Atlanterhavet som helhed og i irske farvande. Offshore undersøgelser i disse områder er stadig på et tidligt udviklingsstadium, men det forventes, at sektoren i fremtiden fortsat udvikles. Offshore olie- og gasaktiviteter kan forårsage indvirkninger på alle stadier af undersøgelse, udvikling og drift. De vigtigste problemer er udslip af olie og andre kemiske stoffer (se afsnit 5).

Der er omfattende undersøgelser i gang med henblik på nye pladser til vindkraftstationer ved kysten, hvor menneskepopulationer ikke forstyrres. Bortset fra den nødvendige plads, omfatter indvirkningen af denne aktivitet nogle visuelle og akustiske forstyrrelser. Påvirkning af havmiljøet i konstruktionsfasen bør holdes på et minimum.

4. FORURENING (FARLIGE STOFFER)

Tilførsel af farlige stoffer i havmiljøet sker via en række industriprocesser samt kommerciel anvendelse og husholdningsanvendelse. Der er klare beviser på, at en række

naturlige og menneskeskabte stoffer potentielt kan skade biologiske processer hos organismer, der lever i vandet, f.eks. ved at påvirke deres hormonsystemer på grund af disse stoffers iboende egenskaber, hvad angår toksicitet, persistens og evne til at bioakkumulere.

Der er en signifikant korrelation mellem skibsfartsintensitet og TBT-niveauets (TBT fra antibegroningsbehandling af skibe) i biota/sedimenter og forekomsten af imposex (udvikling af det andet køns køns karakteristika) i gastropoder. Dette lader formode, at fartøjer, der anvender TBT-baseret antibegroningsmaling (dvs. fartøjer på over 25 meter) udgør hovedkilden for TBT i havmiljøet.

PCB-udslip fra de år, hvor intensiv produktion og anvendelse af PCB fandt sted, er stadig en diffus kilde til forurening og kontaminering af det globale miljø til trods for produktionsforbud og indførelse af kontrol med markedsføring og anvendelse af PCB i mange lande. PCB kan forstyrre enzymesystemer og endokrine systemer hos havpattedyr, som man f.eks. har observeret det hos spættede sæler i Vadehavet. Man har også konstateret, at et højt PCB-niveau påvirker immunsystemet hos isbjørne. Mange hunsæler i Østersøen kan ikke få unger på grund af livmoderlukning forbundet med PCB og dioxiner i miljøet.

Undersøgelser tyder på, at der er en forbindelse mellem forekomsten af forstadier til leversvulster i Vesterhavets fladfisk og forurenende stoffer, navnlig PAH og muligvis klorerede kulbrinter.

Forskellige undersøgelser lader formode, at nogle organiske klorerede insektider, som kan påvises i forskellige dyr i havet, kan give anledning til betænkeligheder. Mængden af toksaphener er generelt i nedgang og begrænset til lokale situationer, men yderligere arbejde er påkrævet i denne forbindelse. Selv om anvendelse af de fleste organiske klorerede insektider i nogen tid har været under udfasning, kan de stadig påvises i havmiljøet på grund af deres ekstreme persistens, fordi de anvendes ulovligt eller fordi de anvendes andetsteds. Endvidere kan udslip fra utilstrækkelige oplagringsfaciliteter af forbudte pesticider ikke udelukkes som kilde.

Et nyt problem er ved at opstå i Østersøen, idet et voksende antal unge gråsæler har kroniske indvoldssår. Disse skyldes formentlig forurening, der forstyrrer sælernes immunsystem, men den præcise mekanisme kendes stadig ikke.

Det angives, at koncentrationer i DDT og andre stoffer af samme art i sedimenter i Sortehavet er lavere end angivelserne for Østersøen. Forholdet mellem DDT/DDE lader formode, at DDT stadig anvendes til trods for forbud i de fleste Sortehavslande. Høje koncentrationer af lindan i prøver nær Rumæniens kyst lader formode, at dette pesticid bruges intensivt i Donaudalen.

Andre påviste, persistente organiske stoffer, indgår endnu ikke i det langsigtede overvågningsprogram. Forekomsten af disse stoffer i havmiljøet kan enten forudsiges på grundlag af oplysninger om produktion og anvendelse, eller de er blevet påvist i forskellige nationale undersøgelser eller enkeltundersøgelser enten ved reelle koncentrationer i vand eller flora og fauna eller ved biologiske påvirkninger på

specifikke arter. Disse stoffer omfatter bl.a.: bromerede flammehæmmende stoffer, klorinerede paraffiner, syntetisk moskus, oktyl- og nonylphenoethoxylater (konstaterede hormonsystemforstyrrende stoffer) og dioxiner.

Bortset fra ovennævnte stoffers kendte virkninger foreligger der dog relativt få oplysninger om faktisk forekomst af andre stoffers virkninger.

5. FORURENING (OLIE)

Olie i vand fra offshore-installationer i det nordøstlige Atlanterhav er steget gradvis i takt med, at olieelterne er modnet og antallet af installationer er vokset, navnlig i Vesterhavet. De er nu den største produktionskilde for olie og gas. Olieudslip som følge af bortskaffelse af boreskærver, der var forurenet med oliebaseret boremudder ophørte ved udgangen af 1996. Lækning af olie fra gamle boreskærver er en mulig kilde, men mængderne er meget små, hvis boreskærverne ikke forstyrres. Olieforurening hidrørende fra offshore-industrien er blevet nedskåret med over 60% i tidsrummet 1985-1997.

Til trods for forskellige restriktioner, der sigter på at forebygge udtømmning af olie på havet, foregår overtrædelse i alle europæiske farvande ofte, og der er stadig mange skibe, der renser tanke eller tømmer bundvand med olieindhold på over 15ppm ud i havet, hvilket medfører olieforurening af søfugle, skaldyr og andre organismer samt af kysten. Forurening fra sådanne ulovlige aktiviteter er stadig på et uacceptabelt højt niveau og indtil nu ses ikke nogen klar nedadgående tendens. Kun en meget lille andel af de skibe, der foretager ulovlige udtømmninger, opdages rent faktisk, og af disse er der kun en ganske lille del, der retsforfølges.

Farerne forbundet med utilsigtede udtømmninger behandles i afsnit 10.

6. FORURENING (METALLER)

Koncentrationer af de fleste af de tungmetaller, der måles i organismer i Østersøen er enten stabile eller faldende. Kadmium er undtagelsen, idet koncentrationen heraf steg i fisk i den centrale del af Østersøen i 1990'erne. Grunden er dog uklar. Koncentrationen er større i organismer i den sydlige del i den Botniske Bugt og i selve Østersøen.

Tendensen for størrelsesordenen af metalforurening i den nordøstlige del af Atlanterhavet er generelt faldende. Virkningerne er normalt lokaliserede og forekommer oftest i floddeltaer og i kystområdet.

Man mener, at tungmetaller i Middelhavet hovedsageligt stammer fra naturlige processer, mens menneskeskabte kilder har en begrænset og geografisk afgrænset virkning. Den relative størrelse af de forskellige kilder er dog vanskelig at anslå på grund af begrænsede tilgængelige oplysninger. De samlede kviksølvværdier i organismer i Middelhavet er generelt højere end i Atlanterhavet hvilket formodes at skyldes, at regionen befinder sig i det kviksølvbælte, der strækker sig fra Middelhavet til Himalaya.

Først i 1970'erne kunne man observere meget store kviksølvkoncentrationer i nogle kystområder i "hot spots" nær havne og industriområder. Sidst i 1970'erne blev der foretaget drastiske nedskæringer af kviksølvudslip fra klor-alkalianlæg, og resultatet var hurtig genoprettelse (kviksølvs halveringstid er 2-5 år) i flora og fauna og tegn på langsommere (6-33 år) nedskæring af koncentrationer i sedimenter.

Forurening af spormetaller forekommer ikke at være et problem i hele Sortehavsområdet. Lidt højere niveauer for nogle metaller meldes fra områder, der påvirkes af Donau og Dnister. Fra Bosporusområdet meddeles højere koncentrationer af bly.

7. EUTROFIERING

Eutrofiering på grund af øget tilførsel af næringsstoffer har forårsaget markante ændringer i sammensætningen af arter i Østersøen. Forekomsten og fordelingen af ålegræs og blæretang er derfor blevet reduceret. Dinoflagellater har øget biomassen af fytoplankton i den centrale og vestlige del af selve Østersøen siden 1980, mens diatom biomasse er faldet.

Efter en kæde af uheldige omstændigheder, var situationen i Den Finske Bugt (som formentlig har den højeste tilførsel af næringsstoffer i hele Østersøen) rede til udvikling af en rekordhøj blomstring af giftige blågrønne alger - den største, man nogensinde har konstateret - i den varme og stille sommer 1997. Dette er siden sket igen med stigende hyppighed.

Eutrofiering er i det nordøstlige Atlanterhav hovedsagelig begrænset til kystområderne i den østlige del af Vesterhavet, Vadehavet, Tyske Bugt, Kattegat og det østlige Skagerak. Der ses mere eller mindre tydelige tegn på lokaliseret eutrofiering i særlige floddeltaer og fjorde.

Tilførsel af næringsstoffer i Middelhavet er betydeligt lavere end udstrømning gennem Gilbraltarstrædet, således at Middelhavet er et af de have, hvor der er færrest næringsstoffer. Der forekommer dog problemer med eutrofiering i halvlukkede bugter, idet mange af disse stadig aftager store mængder ubehandlet spildevand. De mest udsatte områder er mod nord og vest i Adriaterhavet, som modtager næringsstofferne fra Po's udløb.

Eutrofiering anses for den vigtigste grund til Sortehavets miljøforringelse siden 1960'erne. I løbet af 1970'erne og 1980'erne skete der et katastrofalt sammenbrud af nordvestsøklens økosystem på grund af eutrofiering. Der kan konstateres ændringer af økosystemets struktur på grund af eutrofiering overalt i Sortehavet. Store mængder organismer, som specielt lever af overskydende organiske stoffer viser sig overalt langs Sortehavets kyst. Sådanne arter betragtes ofte som "blindgyde"-arter, da de ikke fungerer som føde for zooplankton og resten af fødekæden.

I Østersøen har man stræbt efter en nedskæring på 50% i udledningen af næringsstoffer, og dette mål blev nået i 1995 for fosfor fra punktkilder i næsten alle Østersølande. De fleste lande nåede ikke målet for nitrogen fra punktkilder. Nedskæringerne var generelt

størst både for punktkilder og ikke-punktkilder i overgangslandene, på grund af grundlæggende ændringer i deres politiske og økonomiske systemer først i 1990'erne. Den observerede nedgang i EU's medlemslande var normalt mindre og byggede på vandbeskyttelsesforanstaltninger, der blev gennemført i løbet af dette tidsrum. I nogle lande, f.eks. Danmark, Finland, Tyskland (den vestlige del) og Sverige fandt der en betydelig nedgang fra punktkilder sted allerede før deklarationen blev vedtaget i 1988. Belastning fra landbruget viser normalt en mindre nedgang end fra andre kilder. Generelt er nedskæring af nitrogen mindre end af fosfor. En nedskæring af gødning har dog endnu ikke medført nedskæring af fosfor i jorden. Det vil derfor endnu vare lang tid, før der kan ses ændringer i Østersøen.

Mellem 1985 og 1995 nåede landene langs Vesterhavet målet på en 50%'s nedskæring af fosfor, mens nedskæring for nitrogen anslås til ca. 25%. En indsats med henblik på at indsamle og behandle byspildevand og industrispildevand har medført nedskæringer i direkte udledning af nitrogen på 30% og af fosfor på 20% mellem 1990 og 1996. På grund af udsving i flodgennemstrømning i samme periode har man ikke kunnet konstatere konsekvente nedskæringer i fosfor og nitrogen fra floder og fra atmosfæren i Vesterhavet. Man har ikke opnået nedskæringer fra andre diffuse kilder, f.eks. lækning fra gødning og gylle fra landbrugsjord. I kystområder, som direkte påvirkes af menneskeskabte kilder, afspejles nedskæringerne ved lavere næringsstofniveauer. Der er dog ingen klare tendenser for Vesterhavet som helhed, hvad angår næringsstofniveauer.

I Sortehavsområdet hidrører ca. halvdelen af de næringsstoffer, der løber ud i floderne, fra landbrug, en fjerdedel fra industrien og en lignende andel fra husholdninger. Den nuværende næringsstofbelastning i Sortehavet hidrørende fra Donau er faldet i de senere år på grund af økonomiernes sammenbrud i de fleste lande langs den nedre del af Donau og lande fra det tidligere Sovjetunionen (hvilket bl.a. har medført nedsat anvendelse af mineralgødning og organisk gødning), de foranstaltninger, der er truffet for at nedskære udledning af næringsstoffer i landene langs Donau, gennemførelse af forbud mod polyfosfatholdige vaskemidler i nogle lande. Det nuværende fosfatniveau forekommer stort set det samme som 1960'erne, men det samlede nitrogenniveau er stadig mindst fire gange højere end i 60'erne. Der er tegn på en vis regenerering, men stadig begrænset, i Sortehavets økosystemer.

8. FORURENING (RADIONUKLIDER)

Spørgsmålet om radioaktiv kontaminering, navnlig fra anlæggene til oparbejdning af nukleart brændsel i Cap de la Hague og Sellafield, giver anledning til offentlig bekymring. Dette skyldes det større radioaktivitetsudslip før i tiden og de nylige større udslip af radionuklider, der ikke er så radiologisk signifikante, navnlig technetium-99. Der forekommer lave koncentrationer af nogle menneskeskabte radionuklider i tang og alger, skaldyr og vilde dyr og planter langt fra disse kilder. Radionuklidernes påvirkning af vilde dyr og planter er endnu ikke blevet vurderet.

Mængderne af ^{90}Sr og ^{137}Cs er store i Østersøen sammenlignet med andre vande i verden. De beregnede strålingsdoser fra menneskeskabte radioisotoper ligger dog under tærsklerne for EU's grundlæggende sikkerhedsnormer.

Radionuklidforurening i Sortehavet er generelt større end i Middelhavet, men udgør ikke en fare for mennesker. Den største tilførsel af menneskeskabte radionuklider sker gennem Dnjepr og Donau. Den opfattede risiko og offentlighedens betænkeligheder er forbundet med potentiel forøgelse af tilførsel af radionuklider af Dnjepr floden og sikkerhed forbundet med ældre reaktorer i Sortehavsdalen.

De største trusler i fremtiden er civile og militære nukleare ulykker. Udslip fra bortskaffningssteder anses for at udgøre en ubetydelig radiologisk fare for mennesket, selv om det er vanskeligt at drage klare konklusioner om miljøpåvirkningen.

9. FORURENING (MIKROBIOLOGISK)

Mikrobiologisk forurening er hovedsagelig det direkte resultat af udledning af ubehandlet eller delvis behandlet spildevand i kystzonen.

Den samlede mængde ubehandlet offentligt spildevand, som blev direkte udledt i Østersøen var i 1995 næsten 500 mio. m³ om året eller 15% af den samlede mængde spildevand, hvilket gjorde det farligt at bade ved nogle af strandene i Østersøen. Installering af nye behandlingsanlæg for byspildevand og forbedring af eksisterende anlæg forbedrer dog til stadighed hygiejneforholdene i Østersølandenes vande.

I det nordøstlige Atlanterhav er der stadig en række strande, hvor kravene i EF's badevandsdirektiv ikke opfyldes. Kontaminering af skaldyr med *E.coli* har medført restriktioner for salg af skaldyr. De dermed forbundne øgede forarbejdningsomkostninger har forårsaget betænkeligheder i skaldyrsindustrien.

Mikrobeforurening og virkningerne heraf er blevet mildnet langs EU's middelhavskyst efter indførsel af behandlingsanlæg til byspildevand i de fleste af Europas byområder. Problemet er dog det samme som tidligere andre steder i regionen.

Resultaterne af målekampagner i Sortehavet offentliggøres sjældent, men sundhedsmyndighederne forsøger at lukke strandene, når bakterieforurening på grund af kloakvand når op på et farligt niveau. Der tages dog ofte ikke hensyn til disse advarsler. Utsigtet udledning af ubehandlet spildevand i Sortehavet sker ofte i den nordlige og østlige del på grund af udslidte kanaliseringssystemer og spildevandsbehandlingsanlæg. Niveauet for spildevandsbehandling i småbyer og landsbyer er stadig meget lavt.

10. FORURENING (AFFALD)

Kilderne for affald til søs (som for 95%'s vedkommende består af ikke-nedbrydeligt plastik) er hovedsagelig affald fra skibsfarten (fiskeri- og handelsflåden) samt turistaktiviteter og fritidsaktiviteter. Flydende affald og sunket affald findes i store mængder alle steder i det nordøstlige Atlanterhav. Der foreligger ikke oplysninger om andre havområder, men det kan formodes, at situationen er næsten den samme.

Indvirkninger på dyr i havet omfatter fugle, der drukner fordi de bliver viklet ind i plastik og fugle, skildpadder og hvaler, der dør, fordi de spiser plastikdele. Man har også

konstateret, at affald har ført en række epifytiske organismer til havområder, som disse organismer normalt ikke kan nå frem til. Affaldsproblemet kan tænkes at vokse i takt med det pres, turisme, byudvikling og industriudvikling udøver på kystzonerne.

11. FARER FORBUNDET MED ULYKKER

Den største potentielle skade på grund af skibsfartsulykker er udslip af farlige stoffer nær ved økologisk følsomme områder (dvs. gydepladser, fuglekolonier, naturbevaringsområder) eller centre for menneskelige aktiviteter (dvs. akvakultur, turistcentre). Olieudslip på grund af ulykker med tankskibe eller udslip af andre farlige og skadelige stoffer har store økonomiske og biologiske virkninger, herunder virkningerne for akvakultur og tab af vilde dyr og planter. Oprensning for at beskytte turistindustrien og midlertidige restriktioner for fast fiskeri er ofte påkrævet, navnlig på kort sigt.

Offshore olie- og gasaktiviteter bevæger sig ud på dybere vande og ind i miljøer, som er dækket med is i vintersæsonen. Faren for utilsigtet udslip af olie og de eventuelle virkninger af sådanne udslip øges på grund af operationernes dybde og vanskelighederne ved at skride ind i et koldt miljø.

12. KLIMAÆNDRING

De potentielle konsekvenser af klimaændring er vidtrækkende. Der kan forekomme ændringer i havstrømmes styrke og retning, hastigheden af vandmassedannelse, vandstand, vejrsystemers styrke og hyppighed og nedbør med følgevirkninger for økosystemer og fiskeri. Beregnet stigning af vandstanden i havet giver anledning til særlige betænkeligheder, navnlig for den hollandske kyst, andre lavtliggende områder og tidevandszonerne i det nordøstlige Atlanterhav. Dannelse af dypvand i det nordlige Atlanterhav i det arktiske område er en af de dybeste grene af termohaline strømninger i verdens oceaner; enhver ændring i mængden af denne vanddannelse i det arktiske område kan ændre termohalin bevægelse og medføre et koldere klima i Europa.

Den beregnede stigning i nedbør og ferskvandsafstrømning kan ændre vandudveksling mellem Vesterhavet og Østersøen og således påvirke hele økosystemet i Østersøen.

BILAG 2

TIL MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA- PARLAMENTET

Frem mod en strategi til at beskytte og bevare havmiljøet

Beskrivelse og vurdering af igangværende aktiviteter - politik

1. RELEVANT EU-POLITIK OG -LOVGIVNING FOR BESKYTTELSE AF HAVMILJØET

1.1. Indledning

Der foreligger ikke nogen bred EU-politik eller lovgivning, der specifikt sigter på beskyttelse af havmiljøet bortset fra fællesskabslovgivning om forebyggelse af havforurening og det supplerende EF-handlingsprogram vedrørende reaktion på utilsigtet havforurening. Mange forskellige retsakter om miljøbeskyttelse, det indre marked, søtransport, landbrug og fiskeri bidrager dog indirekte til beskyttelse af havmiljøet. Retsgrundlaget for denne lovgivning varierer alt efter den menneskelige aktivitet.

EU's miljølovgivning bygger på traktatens artikel 174 - 176 og sigter generelt på at fastsætte fælles minimumskrav, og staterne må gerne fastsætte strengere ordninger under forudsætning af, at disse er i overensstemmelse med bestemmelserne om konkurrence og det indre marked. De relevante sektorer er vand, luft, affald, kemiske stoffer samt naturbeskyttelse.

Nice-traktaten henviser direkte til grupper af medlemsstater, som kan godkende fælles foranstaltninger, som gælder for denne gruppe. Endvidere findes der fællesskabslovgivning, der er relevant for beskyttelse af havmiljøet bl.a. om fri cirkulering af varer og tjenesteydelser, om transport, landbrug og fiskeri.

En del af denne lovgivning henviser specifikt til de geografiske begrænsninger af f.eks. vandlovgivning. Anden lovgivning bør derimod anvendes, når en medlemsstats aktiviteter falder ind under fællesskabslovgivning. Det drejer sig bl.a. om markedsføring og anvendelse af stoffer, integreret forureningsforebyggelse og -kontrol og miljøindvirkningsvurdering. Denne lovgivning gælder, når som helst disse aktiviteter finder sted i Fællesskabets farvande. Den reelle kontrol kan finde sted på land, men markedsbaseret lovgivning i henhold til traktatens artikel 95 og fiskeindustri i henhold til artikel 32 samt transportpolitik i henhold til artikel 70 - 80 har direkte virkninger for mange offshore aktiviteter.

Direktivet vedrørende miljøindvirkningsvurdering fastsætter, at der skal foretages en vurdering af projekter, der med sandsynlighed kan påvirke miljøet betydeligt. Dette direktiv gælder for relevante projekter på EU's territorium og således også olie- og gasinstallationer, offshore samt vindmøller. Kommissionen her inden for rammerne af

strategien for bæredygtig udvikling offentliggjort en meddelelse om (bæredygtighed) indvirkningsvurdering.

Kommissionens forslag om et direktiv vedrørende beskyttelse af miljøet gennem strafferetten sigter på at fastsætte en minimumsstandard for elementerne i en strafferetlig overtrædelse af fællesskabsret vedrørende miljøbeskyttelse. Dette forslag kræver, at medlemsstaterne fastsætter strafferetlige sanktioner for de mest alvorlige overtrædelser af fællesskabsret vedrørende miljøbeskyttelse.

1.2. Kystzoner

Kommissionen vedtog en sektortværgående strategi om integreret forvaltning af kystzoner for at forbedre effektiviteten af eksisterende lovgivning, af finansielle instrumenter og planlægningsinstrumenter i kystzonen samt håndtering af forskellige belastninger af kystzonen og kystzonens ressourcer. De mange problemer i havmiljøet er mest udtalte i kystzonen, understreger vigtigheden af politisk samarbejde, informationstilgængelighed og de involveredes deltagelse, navnlig på lokalt, regionalt og nationalt plan.

Europa-Parlamentet og Rådet vedtog en henstilling vedrørende forvaltning af kystzoner i 2002. Denne henstilling tilskynder medlemsstaterne til på grundlag af en national plan, der omfatter alle relevante spørgsmål, at udvikle nationale strategier, hvor de forskellige nationale administrationers rolle defineres, og som skal omfatte samarbejds mekanismer.

På internationalt niveau tilskynder henstillingen medlemsstater og ikke-medlemsstater, der ligger ud til samme havområde at påbegynde og opretholde en dialog med nabolandene med henblik på bedre koordinering af reaktioner på grænseoverskridende spørgsmål.

1.3. Naturbeskyttelse

De vigtigste fællesskabsinstrumenter vedrørende naturbeskyttelse er fugledirektivet og habitat-direktivet. I henhold til fugledirektivet oprettes der bl.a. særlige beskyttelsesområder. I henhold til habitat-direktivet beskyttes arter, og der etableres et Europaomspændende økologisk net bestående af særlige bevaringsområder, som kaldes "Natura 2000". Kommissionen er af den opfattelse, at begge direktivet skal anvendes i den eksklusive økonomiske zone. Rådet af fiskeriministre har støttet denne fortolkning.

Natura 2000-nettet sigter på at beskytte levesteder generelt og levesteder for arter, der er opført i direktivet, herunder de områder, der er beskyttet i henhold til fugledirektivet. Det indeholder et kapitel omfattende marine habitater i bilagene til direktivet og nogle marine arter er også opført. Kommissionen accepterer dog, at klassifikationssystemet for disse bilag samt fortegnelsen over de habitater, der skal beskyttes, må revideres betydeligt efter nettets gennemførelse. De fleste af de områder, der indeholder disse habitater eller arter, som allerede er foreslået af medlemsstaterne, er beliggende i territorialfarvande.

Der er allerede blevet konstateret problemer i forbindelse med forvaltning af beskyttede havområder. De vedrører hovedsageligt kompetencen til at vedtage foranstaltninger på

disse områder på grund af behovene for naturbeskyttelse og som sigter på bl.a. at regulere aktiviteter som f.eks. fiskeri, transport eller opmudring. Kommissionen er ved at overveje, hvorledes disse forskellige politikker kan integreres, idet resultaterne af forskningsprojekter og LIFE-projekter utvivlsomt vil bidrage hertil.

1.4. Fiskeriforvaltning og landbrug

Den fælles fiskeripolitik, som bygger på artikel 32, påvirker direkte marine økosystemer, idet store mængder vilde arter fjernes fra havmiljøet i henhold til denne politik. Den fælles fiskeripolitik fungerer på grundlag af en grundforordning, som fastsætter vurdering af situationen for kommercielt relevante bestande og fastsætter den samlede tilladte fangst hvert år. Endvidere fastsætter den fælles fiskeripolitik tekniske foranstaltninger vedrørende garnnetstørrelse, udstyr og lukkede områder samt lukkede sæsoner for at reducere mortaliteten for gydende fisk, yngel og fisk, der ikke er målarter.

Denne politik er på nuværende tidspunkt under behandling efter offentliggørelse af forskellige papirer vedrørende reformering af den fælles fiskeripolitik, integrering af miljøspørgsmål i fiskeriforvaltning og handlingsplaner vedrørende artsrigdom. Tilsammen kræver dette bedre bevarelse og beskyttelse af marine økosystemer ved at bevare og udnytte bestandene på bæredygtig måde, nedskære fiskeriintensitet og -kapacitet, nedskære akvakulturs indvirkninger og fremme af bæredygtigt fiskeri ud over Fællesskabets farvande.

Fiskeriforvaltning falder i modsætning til det meste af lovgivningen om miljø og transport ind under Fællesskabets enekompetence, og det står ikke medlemsstaterne frit at fastsætte nationale ordninger eller indgå internationale aftaler. Der kan indføres strengere nationale ordninger, men disse gælder kun for medlemsstatens egne fiskere.

Den fælles landbrugspolitik bygger også på artikel 32 og er relevant for så vidt som forordning 1257/99 vedrørende udvikling af landdistrikterne fastsætter støtte til miljøspørgsmål, som går ud over overholdelse af god landbrugspraksis. Bl.a. skal tilførsel af næringsstoffer via gødning og plantebeskyttelsesprodukter nedskæres, og dette behandles også i lovgivning vedrørende kemiske stoffer og vand. Der er også tale om støtte til landbrug i mindre begunstigede områder under forudsætning af, at der anvendes god landbrugspraksis, hvilket under alle omstændigheder omfatter overholdelse af miljølovgivningen.

Hvad angår landbrug, der kan modtage direkte støtte, skal medlemsstaterne træffe passende foranstaltninger, hvis miljøkravene ikke overholdes. Disse foranstaltninger kan omfatte nedskæringer eller annullering af støtten. Når det drejer sig om sektorstøtte, er der også muligheder for at øge produktionen, f.eks. af kødkvæg. Da der ikke er megen landbrugsstøtte for sektorer, der ikke vedrører jordbrug (svin og fjerkræ) må man her i højere grad bygge på miljølovgivning for at regulere nitratforurening.

1.5. Forebyggelse af forurening på grund af søtransport

Fællesskabslovgivning vedrørende søtransport og sikkerheds- og miljøaspekter forbundet hermed bygger på fire principper i forhold til international lovgivning. Den

internationale søfartsorganisation (International Maritime Organisation - IMO). Fællesskabslovgivningen kan f.eks:

- sikre harmoniseret gennemførelse og håndhævelse af IMO-lovgivning i hele EU, f.eks. vedrørende havnestatskontrol
- styrke international lovgivning på fællesskabsplan, f.eks. hvad angår modtagefaciliteter til affald i havne
- udfylde politiske huller i IMO's lovgivning, f.eks. vedrørende national sejlads
- fremskynde gennemførelse af international lovgivning, f.eks. i forbindelse med dobbeltskrogede olietankskibe.

Da skibsfart er verdensomspændende, er holdningen, at lovgivning på verdensniveau normalt er at foretrække. Hvis lovgivning på internationalt plan ikke opfylder forventningerne om sikkerhed til søs og miljøbeskyttelse, kan man overveje specifik fællesskabslovgivning.

De vigtigste fællesskabsinstrumenter, hvad angår beskyttelse af havmiljøet, og som gælder for skibe, der anvender Fællesskabets havne, er direktiverne vedrørende krav til skibe, der transporterer farligt gods, vedrørende havnestatskontrol og vedrørende modtagefaciliteter i havne, der sigter på at nedskære udledning af skibes affald på havet samt forordningen om udfasning af enkeltskrogede olietankskibe.

Der findes også anden lovgivning, der sigter på at forbedre sikkerhed til søs generelt. Efter olietankskibet Erika's forlis i december 1999 har Kommissionen forelagt en række forslag om bedre overvågning af klassifikationsselskaber, et system til oplysning og overvågning af skibsfart, der styrker og erstatter kravene til skibe, der transporterer farligt gods, endnu et erstatningssystem for ofre for olieudslip og et europæisk agentur for sikkerhed til søs og forebyggelse af forurening. Agenturet kommer til at spille en vigtig rolle, hvad angår overvågning af sikkerhedsaspekter forbundet med søtransport i europæiske vande, f.eks. ulykker, der kan forurene havet og kysten.

Endvidere er man ved at forberede fællesskabslovgivning om en harmoniseret gennemførelse af IMO-konventionen vedrørende skadelige antibegroningssystemer på skibe (vedtaget i oktober 2001).

1.6. Reaktion på utilsigtet og tilsigtet forurening af havet

Handlingsprogrammet vedrørende kontrol med og nedskæring af havforurening på grund af olieudslip blev godkendt i 1978 og blev senere udvidet til at omfatte farlige og sundhedsskadelige stoffer. Programmet omfatter forskellige uddannelsesprogrammer, et fællesskabsomspændende informationssystem og senere (når påkrævet) mobilisering af eksperter, der skal bistå i arbejdet. Senere (i 2002) blev der skabt en fællesskabsramme til at støtte medlemsstaternes indsats ved både utilsigtet og tilsigtet havforurening. Et af hovedelementerne er en nødplan med et 24 timers alarmeringssystem, oprettelse af task forces, hurtig indhentelse af satellitbilleder og koordinering af observatører.

I 2002 blev der endvidere skabt en fællesskabsmekanisme til at lette øget samarbejde ved civilbeskyttelse, herunder utilsigtet havforurening.

1.7. Vandbeskyttelse

Det nyligt vedtagne rammedirektiv vedrørende vand har indført en ordning vedrørende forvaltning af floddale og tilstødende kystområder, som bygger på afvandingsområdet og ikke administrative grænser. Det indfører princippet om en kombineret fremgangsmåde, hvor både emissionskontrol og kvalitetsmål anvendes. Direktivets mål er at opnå eller bevare god økologisk og kemisk status.

Direktivet indeholder krav om overvågning, vurdering og melding, som også gælder i kystzonen. En analyse af de belastninger, menneskelige aktiviteter udøver på kysterne og havet og virkningen heraf skal udgøre grundlaget for et program indeholdende foranstaltninger. Særlige stoffer skal kontrolleres på fællesskabsplan, og forvaltningsplaner med henblik på at genskabe eller opretholde en god status skal bygge på foranstaltninger for hele afvandingsområdet. Direktivet erstatter tidligere lovgivning vedrørende forskellige typer vand, men eksisterende lovgivning om nitratforurening, som skyldes landbrug, byspildevandsbehandling, badevand og integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening med henblik på specifikke trusler for vandkvaliteten bevares med henblik på specifikke trusler for vandkvaliteten.

Medlemsstaterne, Norge og Kommissionen har formelt godkendt en fælles gennemførelsesstrategi for dette direktiv.

1.8. Luft

Forurenede stoffer i luften afsættes på vandet og påvirker således kvaliteten. Det nye direktiv om nationale emissionslofter for bestemte forurenende stoffer i luften indførte en ny fremgangsmåde for at forbedre luftkvaliteten, ved at fastsætte øvre tærskler pr. land for emissioner af SO₂, NO_x og NH₃. Hensigten er at nedskære forurening og eutrofiering. Direktiver om store fyringsanlæg, affaldsafbrænding og førnævnte direktiv om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening vedrører forureningsbekæmpelse ved kilden. Kommissionen er på nuværende tidspunkt ved at udarbejde en strategi vedrørende emissioner fra søtransport, da emissioner af SO₂ fra skibe er store og forårsager forurening, mens NO_x-emissioner kan udgøre en betydelig faktor hvad angår marineeutrofiering. Der udvikles en generel politisk ramme ved hjælp af en tematisk strategi, som kaldes ren luft i Europa (Clean Air for Europe - CAFE), som forventes afsluttet ca. 2005. Disse direktiver vedrører kilden både på landjorden og i havet i modsætning til anden lovgivning vedrørende vand, som er geografisk begrænset.

1.9. Farlige stoffer

Fællesskabets lovgivning om kemiske stoffer bygger på artikel 95 og sigter på beskyttelse af sundhed, sikkerhed, miljø og forbruger på et højt niveau samt det indre markeds integritet. Denne politik er for øjeblikket under overvejelse. Målene for fremtiden skal indgå i et enkelt sammenhængende og gennemsigtigt system som generelt sigter på bæredygtig udvikling. Dette skal ske ved at overføre ansvaret til erhvervslivet, hvad angår data og risikovurdering, at udfylde huller i viden om stoffernes egenskaber

og anvendelse og at udvide dette ansvar til at omfatte distributionskæden dvs. producenter, brugere og importører.

På nuværende tidspunkt sker vurdering og kontrol af nye og eksisterende kemiske stoffer i henhold til lovgivning, der bygger på direktiv 67/548 og 76/769, klassificering og etikettering. Disse indeholder forskellige fremgangsmåder hvad angår risikovurdering, og dette er nu under behandling i forbindelse med den reform, der sigter på en fælles fremgangsmåde. Når fælles kontrolforanstaltninger er blevet fastsat, skal medlemsstaterne berettigede eventuelle strengere bestemmelser på nationalt plan ved at påvise et specifikt behov, og de må ikke forhandle internationale aftaler om restriktioner.

Særlige instrumenter for biocider og plantebeskyttelsesprodukter omfatter bestemmelser om positivlister på fællesskabsplan over stoffer, der må anvendes; produktgodkendelse behandles på nationalt plan. Kemiske stoffer reguleres også indirekte via det førnævnte rammedirektiv for vand og navnlig vedrørende farlige stoffer. Affaldslovgivning og integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening samt lovgivning om sikkerhed på arbejdspladsen, fare for ulykker, forbrugerbeskyttelse, levnedsmiddelemballage, kosmetik og legetøj, den nyligt offentliggjorte politik vedrørende dioxiner, furaner og PCB.

1.10. Radioaktive stoffer

Euratomtraktaten fastsætter en række elementære sikkerhedsstandarder for beskyttelse af arbejdstagere og befolkningen mod virkningerne af ioniserende stråling. Euratom fastsætter også henstillinger om radioaktivitetsindholdet i vand, luft og jord, som indtil nu ikke er blevet anvendt for havmiljøet. Europa-Kommissionen er ved at ajourføre MARINA-projektet vedrørende Det Europæiske Fællesskabs eksponering for radioaktiv stråling i nordeuropæiske have. Dette projekt omfatter bl.a. a) oplysninger om udslip fra forskellige kilder og tendenser hos emittere af, β , γ tritiumstråling, b) Cs-137-koncentrationer i perioderne 1976-1980 og 1986-1990, c) resultaterne af tendensmodeller for koncentrationer af Cs-137 og Pu-239 samt d) strålingspåvirkning for muslinger nær udløb fra et fosfatgødningsanlæg og anlæg til oparbejdning af nukleart brændsel.

1.11. Affaldsforvaltning og ressourcepolitik

Kommissionens affaldsforvaltningsstrategi bygger på principperne om forebyggelse, genbrug og genvinding, optimering af bortskaffelse og regulering af transport. Grundkravene fastlægges i rammedirektivet for affald, som gælder i den europæiske økonomiske zone, og som specificerer, at bortskaffelse eller genvinding ikke bør bringe mennesker eller miljø i fare. Bestemmelser om affald hidrørende fra skibe og lastrester foreligger i direktivet om modtagefaciliteter i havne.

Affald fra offshore-installationer, afstrømning og udledninger på land behandles af direktivet vedrørende farligt affald og rammedirektivet for affald samt specifikke instrumenter vedrørende affaldsolier, PCB, batterier, spildevandsslam, titaniumdioxid og i den senere tid om affald bestående af elektrisk og elektronisk udstyr. Kommissionens

integrerede produktpolitik sigter på en nedskæring af produkters påvirkning i hele produktets levetid. Dette gælder alle produkter, som påvirker havmiljøet.

1.12. Finansieringsmekanismer

Hvor der i det følgende henvises til finansiering fra internationale finansieringsinstitutioner for projekter til afhjælpende indsats i Østersøen, Sortehavet og Middelhavet, kommer Fællesskabets bidrag, hvad angår tiltrædelsesstaterne, fra forskellige programmer som ISPA og PHARE, hvad angår den nordlige dimension, er det TACIS, og for tredjelande i det tidligere Sovjetunionen og Middelhavet drejer det sig om EUROMED. Fællesskabets regionale struktur- og samhørighedsfonde er relevante for LIFE-projekter, der vedrører havmiljøet.

2. ANDRE ORGANERS POLITIK OG LOVGIVNING VEDRØRENDE BESKYTTELSE AF HAVMILJØET

2.1. Indledning

Andre organer omfatter regionale havkonventioner og regionale instrumenter, hvis anvendelsesområde vedrører beskyttelse af specifikke regionale have eller havområder i Europa, regionale konventioner, hvis mål er regional fiskeriforvaltning samt internationale organer, hvis aktiviteter omfatter havret, søtransport og vandbeskyttelse.

Formandskabet og Kommissionen samordner medlemsstaternes synspunkter for at sikre en fælles EU-holdning, der er i overensstemmelse med Fællesskabets lovgivning i de fleste af disse organer, hvor Fællesskabet deltager enten som aftalepart eller som observatør og uafhængigt af, om Fællesskabet selv er medlem af organet og om det drejer sig om et spørgsmål, der falder under Fællesskabets enekompetence eller under blandet kompetence. Formuleringen af holdningen er afhængig af kompetencen.

2.2. De Forenede Nationers havretskonvention

De Forenede Nationers havretskonvention (UNCLOS) kan betragtes som det overordnede instrument for havmiljøet. Den begrænser nationale jurisdiktioner og fastsætter navigationsrettigheder og retsordningen for oceanerne, og den udgør også retsgrundlaget for beskyttelse og bæredygtig udvikling, behandler miljøkontrol, videnskabelig forskning, økonomiske aktiviteter og bilæggelse af tvister. Staterne har suveræn ret til at udnytte deres nationale ressourcer forbundet med pligt til at beskytte og bevare havmiljøet. UNCLOS har indført begrebet eksklusive økonomiske zoner og defineret grænserne for territorialfarvande og ret til gennemsejling, fri sejlads, fiskeri samt nedlægning af undersøiske rør og kabler på det åbne hav, dvs. havet uden for territorialfarvandene.

UNCLOS's bestemmelser afspejles og styrkes af mange andre instrumenter, herunder konventionen for så vidt angår bevarelse og forvaltning af fiskebestande, der bevæger sig både inden for og uden for eksklusive økonomiske zoner (fælles bestande), og bestande af stærkt vandrende fiskearter, som sigter på disse bestandes bæredygtighed på

lang sigt på grundlag af den bedste videnskabelige viden, der findes, samt forsigtighedsprincippet.

FN's generalforsamling etablerede en uformel høringsproces med henblik på yderligere at fremme gennemførelsesprocessen for UNCLOS og regulering af havspørgsmål i henhold til kapitel 17 i Agenda 21. Denne høring skal udmunde i en rapport til generalforsamlingen og Rio + 10 bl.a. om styrket samordning af de forskellige tværstatslige organer og agenturer, der beskæftiger sig med havene.

UNEP har etableret et globalt handlingsprogram for miljøet, som omfatter en nedskæring af landjordsbaserede aktiviteter påvirkning af havmiljøet. Det skal yde planlægningsmæssig og praktisk vejledning om f.eks. spildevandsbehandling og fungere som clearinghouse for aktiviteter og ekspertise. UNEP har også andre aktiviteter, herunder global international vandvurdering, som har til formål at udarbejde en omfattende og global vurdering af 66 vandområders økologiske situation, herunder have og kystfarvande.

2.3. Regionale havkonventioner

På regionalt plan er Fællesskabet aftalepart til (OSPAR) konventionen om beskyttelse af havmiljøet i det nordøstlige Atlanterhav, Helsingfors-konventionen om beskyttelse af havmiljøet i Østersøområdet (HELCOM) og (Barcelona) konventionen om beskyttelse af Middelhavet mod forurening.

Alle disse konventioner har det fælles mål at beskytte havmiljøet og forebygge og eliminere forurening. De blev indgået i 1970'erne og fik ny politisk styrke ved revision i 1990'erne. De blev indgået på samme tidspunkt, som den første EF-indsats vedrørende miljøet fandt sted, idet denne indsats dog ikke vedrørte havet, og på nuværende tidspunkt supplerer og overlapper de til en vis grad Fællesskabets lovgivning. De udgør en mekanisme til at behandle regionale forskelle og til samarbejde med ikke-EU-medlemsstater.

OSPAR's aftaleparter omfatter 12 EU-medlemsstater, to EØS-stater, Schweiz og Fællesskabet og har som generelt mål at forebygge og eliminere havforurening og at beskytte havmiljøet mod negative følger af menneskets aktiviteter (selv om den erkender, at fiskeriforvaltning bør behandles under andre ordninger). OSPAR har tematiske strategier angående farlige stoffer, radioaktive stoffer, eutrofiering, biodiversitet og offshore olie- og gasindustri samt et overvågnings- og vurderingsprogram. Disse strategier er politiske og sker i henhold til konventionens bilag.

Nogle af disse programmer og foranstaltninger er hovedsagelig politiske og af påvirkende art, men der er truffet mange bindende beslutninger til at regulere industrielle emissioner. Disse strategier er stort set sammenlignelige med og i overensstemmelse med EF's lovgivning, men der foreligger også en del dobbeltarbejde da disse spørgsmål også behandles i EU. Da der på nuværende tidspunkt er stor overlapning, hvad angår medlemskab, må OSPAR og Fællesskabet samarbejde deres indsats omhyggeligt, og

dette udvikles yderligere med EU's udvidelse, idet OSPAR da tæller under halvdelen af medlemsstaterne som medlemmer.

I nogle tilfælde har forskellige bestemmelser om afstemning og repræsentation ført til forskellige og uensartede resultater for samme spørgsmål, når det drejer sig om Fællesskabet og OSPAR, selv om der er stor overlapning, hvad angår medlemskab. I den senere tid har OSPAR dog henvendt sig til EF vedrørende fiskeriets og farlige stoffers påvirkning, når EF bedre kunne gøre en indsats.

Aftaleparterne til Helsiningsfors-konventionen består af fire EU-medlemsstater, fire ansøgerlande, Den Russiske Føderation og Fællesskabet. Udvidelsen kommer til at medføre, at alle aftaleparter, undtagen en, er EU-medlemsstater.

Dens aktiviteter omfatter foranstaltninger mod skadelige stoffer, gennemførelse af bedste miljøpraksis og bedst tilgængelige teknologi til behandling af forurening hidrørende fra landjorden, forebyggelse af forurening hidrørende fra skibsfart og offshore-aktiviteter og reaktion på forureningsulykker, naturbevarelse og forvaltning af kystzoner samt et overvågnings- og vurderingsprogram til at vurdere situationen i Østersøen. Gennem sin task force til programgennemførelse under det fælles miljøhandlingsprogram koordinerer HELCOM også i nært samarbejde med internationale finansieringsinstrumenter investeringer og finansiel bistand med henblik på nedskæring af forurening fra "hot spots" i Østersøområdet. Henstillinger vedtages ved enstemmighed.

Nogle af HELCOM's henstillinger om farlige stoffer, spildevandsbehandling og næringsstoffer svarer ikke fuldstændig til EU-foranstaltningerne. Uligheder skulle forsvinde, når HELCOM har afsluttet en igangværende harmonisering af henstillinger med EU-lovgivning og OSPAR-foranstaltninger.

Barcelona-konventionen har 21 aftaleparter, hvoraf kun fire EU-medlemsstater, fire ansøgerlande og Fællesskabet. Den er en UNEP-konvention under dennes program for regionale have. Den er også forskellig fra OSPAR og HELCOM, idet flertallet af aftaleparterne er og altid vil være ikke-EU-stater.

Aftaleparterne arbejder med henblik på at gennemføre konventionen ved hjælp af handlingsplanen for Middelhavet med bistand fra Middelhavskommissionen for bæredygtig udvikling, et rådgivende organ, der fungerer gennem regionale aktivitetscentre, som hver har tematisk fokus. Disse omfatter miljø og udvikling, integreret forvaltning af kystområder, særlige beskyttede områder, fjernovervågning, renere produktion og beredskabsreaktioner.

Beslutningstræfningsprocessen omfatter vedtagelse af både protokoller til konventionen og henstillinger. Protokollerne omfatter udtømmning, ulykker (nødsituationer), landjordsbaserede kilder, særlig beskyttede områder, farligt affald og offshore-aktiviteter.

Det strategiske handlingsprogram i Middelhavet fastsætter mål for gennemførelse af protokollen vedrørende landbaserede kilder i løbet af 25 år. Der er blevet vedtaget lignende handlingsplaner med henblik på munkesæler, hvaler, havskildpadder og

marineplanter. Den praktiske gennemførelse lettes ved inddragelse af de internationale finansielle institutioners og EU's EUROMED's program.

I modsætning til OSPAR, beskæftiger HELCOM gennem sin forbindelse med Østersøens Agenda 21 og Barcelona gennem sin forbindelse med Middelhavskommissionen for bæredygtig udvikling sig med bæredygtig udvikling af regionen.

De seks lande omkring Sortehavet, Bulgarien, Georgien, Rumænien, Den Russiske Føderation, Tyrkiet og Ukraine har vedtaget (Bukarest) konventionen om beskyttelse af Sortehavet mod forurening. Der fokuseres på forureningskilder på landjorden og skibe, beredskab og affaldsdumpning, idet man har vedtaget protokoller herom. En protokolstrategi om bevarelse af biologisk diversitet og landskabsdiversitet er under udarbejdelse, og skal vedtages af miljøministrene i sortehavslandene i 2002. Aftaleparterne gennemfører konventionen ved sin strategiske handlingsplan for Sortehavet (1996), idet tidsplanen skal revideres i 2002. Denne gennemførelse er i høj grad betinget af aktiv international støtte gennem regionalprogrammer og projekter. Man er ved at udarbejde en regionalplan for bekæmpelse af olieforurening af Sortehavet.

Det Europæiske Fællesskab er ikke aftalepart, da ingen af de nuværende EU-medlemsstater er aftalepart, men Fællesskabet har haft observatørstatus siden 2001 og deltager aktivt i alle møder og aktiviteter. Selv om EU ikke er aftalepart, støtter den konventionens sekretariat og har i den senere tid medvirket ved etablering af en task force, der skal lette gennemførelse af projekter i Donaus floddal og Sortehavsområdet (DABLAS). Da to af ansøgerlandene, Rumænien og Bulgarien, er aftaleparter, bliver Kommissionen ved disse staters tiltrædelse formentlig aftalepart. Uafhængigt af udvidelsesplanerne bør strategien ikke ignorere situationen i Sortehavet ved overvågning og vurdering af europæiske have.

Kommissionen opfordrede i sin nylige meddelelse om samarbejde i Donau-Sortehavsområdet Rådet og Parlamentet til at overveje et samordnet EU-initiativ til at lette genoprettelse af miljøet og bæredygtig udvikling i dette område. Områdets regeringer erklærede for nylig, at de var indstillet på at forbedre regionens vandkvalitet og udtrykte ønske om, at Kommissionen og de internationale finansieringsinstitutioner udvikler partnerskabet med landene i området yderligere med henblik på at identificere, forberede og støtte projekter.

De fire havkonventioner varierer, hvad angår gennemførelse. OSPAR anvender først og fremmest rapporter om gennemførelse, hvorved manglende gennemførelse hænges ud, Barcelona og Bukarest fokuserer på praktisk gennemførelse ved finansiering af projekter vedrørende infrastruktur og andre kapacitetsbyggende programmer. HELCOM kombinerer begge metoder.

Samarbejde fremmes med større gensidig anerkendelse af respektive fordele. Dette har ført til anerkendelse af områder, hvor de andre organisationer kan spille en ledende rolle. Når det drejer sig om marineovervågning og klassificering af marinehabitat kan EF lære af HELCOM's, OSPAR's og Barcelona-konventionens erfaringer.

2.4. Andre regionale aftaler og konferencer

Det arktiske overvågnings- og vurderingsprogram (Arctic Monitoring and Assessment Programme - AMAP) blev etableret inden for rammerne af Det Arktiske Råd, (med deltagelse af de nordiske lande, USA, Canada og Den Russiske Føderation) med henblik på at overvåge, vurdere og udarbejde rapporter om det arktiske miljøes situation. Det Arktiske Råd udgør en mekanisme til at behandle fælles spørgsmål og udfordringer, som regeringer og mennesker i det arktiske område står overfor. Det Arktiske Råd er ikke en retlig konvention, men det har ansvaret for at gennemføre miljøbeskyttelsesstrategien for det arktiske område, som blev vedtaget i 1991, og som vedrører beskyttelse af alle miljøområder, inklusive marineområdet. I den europæiske region overlapper det område, der omfattes af AMAP en del af det område, der omfattes af OSPAR. For at undgå dobbeltarbejde udgjorde AMAP's vurdering for 1997 grundlaget for de oplysninger, der blev meddelt i QSR2000 for OSPAR's arktiske underområde.

OSPAR behandler ikke skibsfart, men Bonn-aftalen og Lissabon-aftalen (som endnu ikke er trådt i kraft) om samarbejde, hvad angår forurening af henholdsvis Vesterhavet og en del af det nordøstlige Atlanterhav er blevet godkendt af Det Europæiske Fællesskab, og de lande, hvis kyster ligger ud til disse områder.

Endvidere findes der ministerkonferencer for nogle regioner og underregioner, f.eks. Vesterhavet og Vadehavet. Sådanne konferencer omfatter mindre strukturerede ministermøder fra tid til anden, hvor man drøfter problemer der senere overlades til andre organer.

2.5. Beskyttelse af natur og miljø - biodiversitet

Bonn-konventionen om beskyttelse af migrerende arter af vilde dyr sigter på at bevare migrerende arter og deres habitater, og vedrører derfor naturbeskyttelse. På regionalt plan etablerer ASCOBANS en forvaltningsplan om beskyttelse af småhvaler i Østersøen og Nordsøen bl.a. ved at ændre fiskeværktøjer og fiskepraksis. Den beslægtede aftale ACCOBAMS, vedrører beskyttelse af hvaler i Sortehavet og Middelhavet og skaber et net bestående af beskyttede områder for havpattedyr. Fællesskabet er ikke aftalepart til disse regionale aftaler, og de foranstaltninger der vedtages her, er ikke nødvendigvis integreret i Fællesskabets regelramme. Kommissionen forsøger dog at afholde regelmæssige møder med sekretariatene for at udveksle synspunkter og oplysninger.

Europarådet vedtog den 4. november 1998 en konvention om beskyttelse af miljøet gennem strafferetten, som fastsætter en række handlinger, som er begået med forsæt eller ved forsømmelighed, og forårsager eller med sandsynlighed forårsager vedvarende skade på vandkvaliteten, eller medfører en persons død eller alvorlig tilskadekomst som en kriminel handling. Den definerer de strafferetlige følger for naturlige og juridiske personer, specificerer de foranstaltninger, staterne skal vedtage, og giver dem beføjelse til at konfiskere ejendom og definerer myndighedernes beføjelser samt fastsætter internationalt samarbejde.

Inden for rammerne af biodiversitetskonventionen identificerede Jakarta-mandatet om biodiversitet i havet og ved kysterne ressourceforvaltning, bæredygtig udnyttelse,

beskyttede områder, akvakultur og ikke-oprindelige arter. Disse emner blev også behandlet i Kommissionens handlingsplan vedrørende biodiversitet i 2001.

2.6. Fiskeriforvaltning

FN's levnedsmiddel- og landbrugsorganisation (FAO), som er et autonomt agentur under FN, sigter, hvad angår fiskeri, på at fremme en bæredygtig udvikling af fiskeri og at bidrage til fødevarerik sikkerhed. Dens adfærdskodeks består af principper og standarder for bevarelse, forvaltning og udvikling af denne sektor. Den afholdt for nylig et møde om, hvorledes økosystemaspekter i højere grad kan indgå i fiskeriforvaltning.

På regionalt niveau sigter konventionen om fiskeri og bevaring af de levende rigdomskilder i Østersøen på at bevare og øge de levende ressourcer i Østersøen. Denne konventions regulerende organ, den internationale kommission for fiskeriet i Østersøen (International Baltic Sea Fisheries Commission - IBSFC) er særlig opmærksom på den vilde laks i Østersøen. Kommissionen for fiskeriet i det nordøstlige Atlanterhav (North-East Atlantic Fisheries Commission - NEAFC) fastsætter tekniske foranstaltninger om forvaltning af alle fiskeriressourcer i det område, konventionen dækker. Det Europæiske Fællesskab repræsenterer medlemsstaternes interesser i disse organer.

Det almindelige råd for fiskeriet i Middelhavet fremmer udvikling, bevarelse og forvaltning af levende ressourcer og akvakultur i Middelhavet. Organisationen til bevarelse af laksebestanden i Nordatlanten (NASCO) sigter på at bevare, genoprette og forbedre bestanden af vilde laks, som bevæger sig ud over kyststaternes jurisdiktion. Den vedtog i 1997 retningslinjer om transgene laks. Den internationale kommission for bevarelse af tunfiskebestanden i Atlanterhavet (International Commission for the Conservation of Atlantic Tunas - ICCAT) har ansvaret for bevarelse af tunfisk og tunlignende arter i Atlanterhavet.

For øjeblikket forhandles en fiskerikonvention for Sortehavet inden for rammerne af økonomisk samarbejde i Sortehavet.

2.7. Søtransport

Den internationale søfartsorganisation er det særlige FN-agentur, der har ansvaret for international søfartssikkerhed og forebyggelse af forurening hidrørende fra skibe. Der findes ca. 40 konventioner og protokoller og følgende er særlig relevante for nærværende strategi. Det drejer sig om London-konventionen om forhindring af havforurening ved dumpning af affald og andre stoffer, konventionen om forebyggelse af forurening fra skibe (MARPOL 73/78), Convention on Intervention on the high seas in cases of oil casualties (konventionen om intervention på åbent hav ved olieulykker) og Convention on Oil Pollution Preparedness, Response and Co-operation (konvention om olieforureningsberedskab, reaktion og samarbejde). Til sidstnævnte er knyttet protokollen om farlige og giftige stoffer, som danner rammen for samarbejde til bekæmpelse af ulykker til søs.

Østersøen, Sortehavet, Middelhavet og de nordvestlige europæiske farvande er blevet udpeget som særlige områder under bilag I (olie) til MARPOL-konventionen. Udtømning af olieholdigt vand fra skibe er derfor kun tilladt, hvis olieindholdet ikke

overstiger 15 ppm. Udpegelse af et område som et særligt område indebærer, at der foreligger tilstrækkelige havnemodtagefaciliteter. Havnemodtagefaciliteterne er også blevet forbedret i nogle af områderne, f.eks. Østersøen og farvandene i Nordvesteuropa. Man forhandler for øjeblikket en regional katastrofeplan til bekæmpelse af olieforurening i Sortehavet (udarbejdet med bistand fra IMO). Vesterhavet og Østersøen er også blevet udpeget og godkendt som særlige områder under bilag II (transport af giftige stoffer, der transporteres i bulk) og V (affald) under MARPOL-konventionen.

Paris-memorandummet om havnestatskontrol omfatter de europæiske kyststaters vande og det nordøstlige Atlanterhav fra Nordamerika til Europa. Det sigter på at eliminere anvendelsen af substandard skibe ved hjælp af et harmoniseret havnestatskontrollsystem.

2.8. Farlige stoffer

Både UNEP og OECD regulerer på globalt og internationalt plan om kemiske stoffer. OECD koncentrerer sig hovedsagelig om udvikling af metoder, herunder afprøvningsmetoder, samt vurdering af fare og risiko, men har også reguleret gensidig anerkendelse af prøvedata. På FN-plan regulerer Stockholm-konventionen produktion, import, eksport og anvendelse af en gruppe persistente organiske miljøgifte og Rotterdam-konventionen fastsætter en ordening for forudgående informeret samtykke vedrørende eksport af stoffer der er forbudt på nationalt plan eller stærkt begrænset.

På regionalt plan er UNECE-konventionen om beskyttelse og udnyttelse af grænseoverskridende vandløb og internationale søer, som sigter på at nedskære forurening fra kilder på landjorden, også relevant for nedskæring af havforurening. Den kan betragtes som svarende til EF-lovgivning om byspildevandsbehandling og integreret forureningsforebyggelse og -kontrol. UNECE-konventionen om grænseoverskridende forurening over store afstande er også relevant, hvad angår beskyttelse af havmiljøet, i det omfang de forurenende stoffer udfældes i havene.

2.9. Nuklear sikkerhed

Det internationale atomenergiagentur udarbejder standarder for nuklear sikkerhed og fremmer opnåelse og bibeholdelse af et højt sikkerhedsniveau ved anvendelse af nuklear energi samt beskyttelse af mennesker og miljø mod virkningerne af ioniserende stråling. Disse standarder støttes af andre internationale organisationer og FN-agenturer, inklusive den internationale kommission for strålebeskyttelse (ICRP), FN's videnskabelige udvalg vedrørende virkningerne af atomstråling (UNSCEAR), Verdenssundhedsorganisationen (WHO) og den internationale arbejdsorganisation (ILO).

2.10. Ikke-statslige organisationer (NGO'er)

NGO'er beskæftiger sig i den senere tid stadig mere med ovennævnte aktiviteter. Disse organisationer omfatter generelt både grønne organisationer og sammenslutninger fra erhvervslivet. Deres arbejde lettes gennem nye bestemmelser, som gør det muligt for dem at være til stede på de fleste af disse organers møder. Deres reelle og legitime bidrag vedrører både påvirkning af processer og resultater og tekniske bidrag, idet NGO'er sommetider er mere effektive, når det drejer sig om at indsamle og forelægge

relevante oplysninger end regulatorerne. De spiller også en vigtig rolle, når det drejer sig om at påvirke offentligheden.

BILAG 3

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET

Frem mod en strategi til at beskytte og bevare havmiljøet

Beskrivelse og evaluering af løbende aktiviteter - viden

I dette bilag skitseres marineovervågning, vurdering og forskning og dertil knyttet rapportering.

1. AKTIVITETER I EUROPA

1.1. Overvågning

Overvågning, der udføres af medlemsstaterne, giver ikke på nuværende tidspunkt tilstrækkelige oplysninger til at vurdere situationen i Fællesskabets territorialfarvande (hvad angår den kemiske og biologiske situation) eller belastningerne af havmiljøet (f.eks. mængden af forurenende stoffer).

Oplysninger med henblik på at vurdere kystmiljøets kvalitet (den kemiske og økologiske situation) op til en sømil fra kysten skulle fremkomme i henhold til rammedirektivet om vand. For resten af Fællesskabets territorialfarvande dækker direktivet kun kemiske stoffer i vand.

Rammedirektivet om vand i sig selv fastsætter ikke enkeltheder vedrørende overvågning i disse vande, men et af hovedpunkterne i den fælles gennemførelsesstrategi for direktivet er udarbejdelse af retningslinjer om overvågning. Der vil blive udarbejdet uformelle vejledninger om tilrettelæggelse af et marineovervågningsnet. De skal omfatte (a) kriterier for identificering af vigtige vandområder i floddalen eller vandområdet; udvælgelse af overvågningssteder i forhold til belastninger, påvirkninger og beskyttede områder, (b) netrepræsentation i geografiske informationssystemer, (c) integrering af eksisterende nationale net og integrering af nationale net på europæisk plan, (d) overvågningsprocedurer/protokoller i henhold til bilag V i rammedirektivet for vand for floder, søer, overgangsvande, kystvande, kunstige og stærkt modificerede overfladevandområder og grundvand.

Alle regionale havkonventioner har etableret overvågnings- og vurderingsprogrammer. En detaljeret oversigt over disse programmer offentliggøres i en særskilt rapport. Det europæiske miljøagentur og ICES anvender disse resultater i deres vurderinger og rapporter, men de forvalter ikke overvågningsprogrammer.

Inden for rammerne af fødevarer sikkerhed⁵ udarbejder EU-medlemsstaterne overvågningsprogrammer vedrørende nogle af de forurenende stoffer. Disse programmer anvender ofte samme arter (navnlig toskallede bløddyr) og samme forurenende stoffer:

⁵ Se direktiv 91/492/EØF vedrørende skaldyr, direktiv 91/493/EØF vedrørende fisk og fiskeprodukter samt direktiv 96/23/EF vedrørende kontrol med restkoncentrationer i fødevarer.

kemiske stoffer, tungmetaller, stråling, nitrogen og bakterier. Uden samordning og retningslinjer for overvågningen kan dette føre til dobbeltarbejde på de samme kyster, men også huller, da nogle forurenende stoffer slet ikke overvåges.

De regionale havkonventioner er, set fra et tværeuropæisk synspunkt, ikke særlig sammenhængende, hvad angår område, indhold (emner), vurderingsmetode og detaljer (geografisk skala og tidsskala). Nogle af forskellene kan skyldes forskellige miljømæssige forhold og forskellige socioøkonomiske og politiske forhold i de lande, der ligger ud til disse have.

Der er også fælles problemer, herunder utilstrækkelig geografisk dækning af overvågningsstationer og/eller prøvehyppighed, da aftaleparternes begrænsede ressourcer ikke gør omfattende eller regelmæssig overvågning af offshore områder mulig, og der derfor mangler data, data er ufuldstændige eller rapporteres ikke eller data er utilstrækkelige. Det drejer sig her også om en vis upålidelighed af data, manglende ensartethed og manglende harmonisering, som gør videnskabelig analyse og sammenligning næsten umulig.

Målet behøver ikke nødvendigvis at være et enkelt generelt program, men der er mulighed for harmonisering af den strategiske fremgangsmåde, generelle struktur og indholdet i disse overvågningsprogrammer og vurderingsmetoder. Gennemførelsesforanstaltningerne i forbindelse med rammedirektivet for vand kunne stimulere til en form for integrering af de regionale havkonventioners overvågningsprogrammer med rammedirektivets programmer.

1.2. Vurdering

Det europæiske miljøagentur har etableret et net bestående af de 31 medlemslande og relevante internationale organisationer og har skabt en MDIAR-kæde (Monitoring, Data, Information, Assessment, Reporting - overvågning, data, information, vurdering, rapportering) for at støtte den politiske indsats. De oplysninger, der er relevante for udarbejdelse af en marinepolitik foreligger i kapitlerne om marineforhold i det europæiske miljøagents rapporter: situationen og udsigterne for Europas miljø, miljøsignalserien, beretningsmekanismer for sektor og miljø og emnerelaterede rapporter. Man er ved at udarbejde et centralt sæt bestående af 81 vandindikatorer både for havet og for kystvande for at kunne løse politiske spørgsmål forbundet med disse politikker. Man er ved at udvikle et sæt indikatorer for fiskeri og miljøintegrering samt for biodiversitet.

Det er i forbindelse med gennemførelse af rammedirektivet for vand særlig vigtigt med henblik på at forberede marinevurderinger at udarbejde retningslinjer om (a) udvikling af klassifikationssystemer for overgangsvande og kystvand og (b) kriterier for vurdering af vandsituationen i hvert enkelt vandområde.

Alle regionale havkonventioner offentliggør regelmæssigt vurderingsrapporter vedrørende situationen. Disse rapporter vedrører tilførsel af forurenende stoffer til havmiljøet, menneskelige aktiviteter påvirkning af havmiljøet og illustrerer situationen i havmiljøet på grundlag af alle de informationskilder, de ligger inde med.

ICES udarbejder hvert år en vurdering af situationen for 135 forskellige fiskebestande og fiskeri heraf som et led i sin rådgivende rolle for bl.a. Fællesskabet og regionale fiskeriorganisationer.

Der er en vis lighed i indhold og vurderingsmetode mellem de vurderinger, der foretages af det europæiske miljøagentur og af de regionale havkonventioner, og derfor også mellem arbejdet bag disse vurderinger.

Organisationernes arbejdsmetode er også forskellige. Nogle rapporter udarbejdes af en central person, afsluttes af redaktionsgrupper, og oplysningerne verificeres af medlemsstater, efter at vurdering er blevet foretaget og før offentliggørelse. I andre tilfælde anvendes en mere kollektiv indsats på grundlag af aftaleparternes konsensus, idet parterne indsender frivillige bidrag.

Uden i øvrigt at foretrække den ene eller den anden af disse metoder som den mest effektive til at påvirke den politiske udvikling er den førstnævnte nok mest ressourceeffektiv, mens konklusionerne af nr. to nemmere kan indarbejdes i en politisk indsats.

Man kan konstatere et vist dobbeltarbejde ved læsning af de seneste vurderinger, der er foretaget af det europæiske miljøagentur og havkonventionerne. Dette dobbeltarbejde kan nedskæres ved at synkronisere hyppighed og tidsplan og ved at strømline vurderingernes indhold og harmonisere selve vurderingen. Hvis flere vurderinger bygger på samme rå data, bør der etableres procedurer til at bidrage til andre organisationers vurderinger, og hindringer for adgang til offentligt finansierede overvågningsdata bør fjernes.

1.3. Indberetning og håndtering af data og information

Situationen, hvad angår indberetning og håndtering af data og information, er også langt fra ideel. Det forekommer ret ofte, at forskellige internationale organisationer får til opgave at indsamle stort set samme type data og information fra deres medlemslande, men på forskellig måde og efter forskellige tidsplaner. Dette har ført til en lang række forskellige indberetningsprocedurer, informationssystemer og informationscentre. Data foreligger ikke altid i elektronisk form og datapolitikker og brugsbetingelser hindrer glat informationsudveksling.

Der er behov for at bedre situationen, hvad angår indberetning, håndtering og forvaltning af data og information. Det ville være gavnligt at gøre dette på europæisk plan og at bygge på en fælles politik om udarbejdelse af, adgang til og udnyttelse af forskellige typer data og information.

Der er blevet foretaget indledende drøftelser i det interregionale forum og i forbindelse med gennemførelse af rammedirektivet for vand.

1.4. Forskning

EU-finansierede miljøforskningsprogrammer (tidligere rammeprogrammer), særlig ELOISE-projekter, som omfatter bidrag både fra landjorden og havet og processerne i

kystzonen til kontinentalsoklen, har genereret mange videnskabelige oplysninger om forståelse af kystøkosystemerne og havøkosystemerne.

Den eksisterende EF-ramme til finansiering af forskningsprojekter forbundet med havmiljøet er programmet "Energi, miljø og bæredygtig udvikling" under femte rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling (rammeprogram 5, som dækker perioden 1999-2002). Under programmet energi, miljø og bæredygtig udvikling er der et særligt nøgleområde vedrørende bæredygtige marineøkosystemer og infrastruktur. Nøgleaktionen vedrørende bæredygtig forvaltning af vand og vandkvalitet under ELOISE bidrager til kystforskning og marineforskning. Endvidere har internationalt videnskabeligt samarbejde med udviklingsøkonomier gjort det muligt for dem at forstå og forvalte deres marineøkosystemer.

Kommissionens forslag til det sjette rammeprogram (2002-2006) blev vedtaget i januar 2002 og er et tilsigtet brud i forhold til det tidligere rammeprogram, hvad angår ambition, anvendelsesområde og gennemførelsesinstrumenter. Målet er i højere grad at fokusere på spørgsmål af Europa-omfattende karakter og en bedre integrering af forskning på grundlag af et bedre partnerskab mellem de forskellige aktører (forskellige forskningssamfund, nationale myndigheder, slutbrugere og beslutningstræffere) i det europæiske forskningsområde. Marineforskning er en af prioriteterne i det sjette rammeprogram i Unionen.

Målet med EU-finansieret marineforskning er at skabe nye begreber, redskaber og indikatorer for integreret forvaltning af de europæiske have, både det åbne hav, kystzonerne og det opland, der er relevant for forvaltning af landjorden både på lokalt niveau og på havniveau og at bidrage til de relevante konventioner. Forskningspartnerskab med tredjelande medfører viden og er til gensidig gavn vedrørende ofte tværgående økologiske og socioøkonomiske spørgsmål. EU-forskning skaber midlerne til at gennemføre bæredygtig forvaltning af kystmiljøet, det pelagiske miljø og højsmiljøet og at forstå diversiteten i disse økosystemer, ikke blot ved yderligere, relevant viden og teknologi, men også ved at undersøge indbyrdes forbundne processer, ved at tage de socioøkonomiske faktorer i betragtning og ved at gøre det muligt i højere grad at forudse menneskeskabte og miljømæssige parametre, som påvirker marine aktiviteter.

EU-finansieret forskning på landjorden vedrørende interaktion mellem landjorden og havet har til formål at fastsætte begreber, kvantificere og forudberegne tilføring fra floddale og opland til havet under hensyntagen til alle kilder (floder, atmosfæren, udsivning i grundvandet, udledning) og vurdere årsagerne, belastningerne og påvirkningerne.

EU støtter aktivt mange internationale fora for udviklingsøkonomier og nye økonomier, som vedrører international videnskabelig og teknologisk samarbejde med henblik på viden, politik, kapacitet og indsats frem mod en bæredygtig udvikling, herunder i forbindelse med havmiljøet og dets økosystemer. Kystøkosystemer har, hvad angår Middelhavet, været en prioritet i de seneste år og vil fortsat være en prioritet i den overskuelige fremtid. Andre biregionale dialoger mellem Europa og partnerregioner vedrører ligeledes bæredygtig forvaltning af havøkosystemer og kystøkosystemer. Det

drejer sig navnlig om SNG; landene i Afrika, Caribien og omkring Stillehavet (AVS); Asien (ved ASEM); samt Latinamerika og Caribien.

Endvidere yder Kommissionens fælles forskningscenter teknisk og videnskabelig støtte til europæisk politik. Centret er EU's videnskabelige og tekniske forskningslaboratorium og kombinerer teknisk støtte på kort sigt med strategisk forskning på længere sigt. Meget af arbejdet udføres med partnere i hele Europa, herunder institutioner i medlemsstaterne, forskningsinstitutter, universiteter og højteknologiske virksomheder.

Forskning vedrørende havet og kysterne udføres i institut for miljø og bæredygtighed (Institute for Environment and Sustainability - IES) som fokuserer på numeriske modeller af fysiske og bio-geokemiske processer i kystområder og i de regionale have, biooptiske modeller for kvantitativ genvinding af vandbårne stoffer (f.eks. klorofyl-a, samlede suspenderede stoffer) på grundlag af satellitdata og forarbejdning af disse oplysninger på en regional og en global skala, udarbejdelse og validering af rumlige indikatorer forbundet med kyst/marineeutrofiering, udarbejdelse af metoder og instrumenter til vurdering af interaktionen mellem flodernes opland og kystzonerne og atmosfæriske modeller (regional/global skala) herunder emissioner og dræn i havmiljøet.

Med hensyn til de andre internationale organisationer, der beskæftiger sig med marineforskning, fungerer det internationale havundersøgelsesråd (ICES) som forum for fremme, koordinering og formidler af forskning om fysiske, kemiske og biologiske systemer i det nordlige Atlanterhav og tilstødende havområder, herunder Østersøen, og det rådgiver vedrørende menneskets påvirkning af miljøet, navnlig fiskeriets påvirkning i det nordøstlige Atlanterhav. ICES bistår de regionale havkonventioner (AMAP, HELCOM og OSPAR) og rådgiver fiskeriforvaltningsmyndighederne.

De regionale havkonventioner fungerer ikke som finansieringsinstrumenter. Konventionerne er heller ikke direkte beskæftiget med havforskning, men nogle forskningsinstitutter, som modtager fællesskabsstøtte, arbejder også sammen med havkonventionerne.

Som tidligere nævnt finansierer Fællesskabet megen forskning, men det er ikke indlysende, at resultaterne af denne offentligt finansierede forskning står til rådighed for eller udnyttes af de aktører, der overvåger og vurderer havmiljøet. Der er mulighed for at øge havkonventionernes rolle, når det drejer sig om at identificere og stimulere EF-finansieret havforskning, og EF-finansieret havforskning kan på den anden side skabe grundlaget for politiske muligheder og fremtidige strategier.

2. AKTIVITETER PÅ GLOBALT PLAN

Mange internationale organisationer og institutioner er på globalt plan involveret i overvågning, forskning og vurdering af havmiljøet og giver værdifulde oplysninger om havmiljøets fysiske tilstand og situation. Nogle af de vigtigste organisationer følger.

Den mellemstatslige oceanografiske kommission (Intergovernmental Oceanographic Commission - IOC) under UNESCO har i de seneste tredive år koncentreret sig om at fremme videnskabelige havundersøgelser og dermed forbundne havtjenester med

henblik på at lære mere om oceanernes karakter og ressourcer. Den udarbejder, fremmer og letter internationale oceanografiske forskningsprogrammer og medvirker til, at data og oplysninger om oceaner hidrørende fra forskning, observation og overvågning håndteres effektivt og videreformidles i udstrakt grad.

Programmer under IOC omfatter global undersøgelse af forurening i havmiljøet (Global Investigation of Pollution in the Marine Environment Programme - GIPME), som er et internationalt samordnet program bestående af videnskabelige undersøgelser, der fokuserer på havforurening, og som sponsoreres i fællesskab af UNEP og IMO, og det globale oceanobserveringsystem (Global Ocean Observing System - GOOS) og dets regionale underprogrammer (f.eks. EUROGOOS og Baltic Operational Oceanographic System 1999-2003 (BOOSPlan).

Den fælles gruppe eksperter om de videnskabelige aspekter af miljøforurening af havet (Joint Group of Experts on the Scientific Aspects of Marine environmental Protection - GESAMP) har et sekretariat hos IMO og sponsoreres i fællesskab af FAO, UNESCO-IOC, WMO, WHO, IAEA, FN, UNEP. Det yder rådgivning vedrørende de videnskabelige aspekter af havmiljøbeskyttelse, periodisk gennemgang og vurdering af havmiljøets situation, og den identificerer problemer og områder, der kræver særlig opmærksomhed.

Det globale internationale vandvurderingsprogram (Global International Water Assessment - GIWA) er et program under UNEP og har til formål at udarbejde en omfattende og integreret global og systematisk vurdering af miljøforholdene og problemerne i internationale vande, omfattende havområder, kystområder og ferskvandsområder og både overfladevand og grundvand.

UNEP påbegyndte for nylig en proces der sigter på at etablere regelmæssig vurdering af havmiljøets situation på globalt plan. Der vil først blive foretaget en gennemførlighedsundersøgelse.

World Conservation Monitoring Centre (WCMC) under UNEP blev oprettet i 2000 som De Forenede Nationers miljøprograms center for information og vurdering af verdens biodiversitet. Den stiller oplysninger til rådighed om politik og indsats for at bevare den levende verden. Programmet er bl.a. koncentreret om arter, beskyttede områder, havområder og habitater, der påvirkes af klimaændringer, f.eks. polarområderne.

BILAG 4

TIL MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET

Frem mod en strategi til at beskytte og bevare havmiljøet

Overblik over en række regionale og globale konventioner, aftaler og agenturer

Betegnelse	Hovedformål/opgave	Aftaleparter/medlemmer	Netadresse
Generelt			
Konvention til beskyttelse af havmiljøet i det nordøstlige Atlanterhav (OSPAR)	At træffe alle de skridt, der er mulige, for at forebygge og eliminere forurening og at træffe de nødvendige foranstaltninger til at beskytte havområdet mod de negative følger af menneskelige aktiviteter med henblik på at sikre human sundhed og at bevare marine økosystemer og, hvor dette er muligt, at genoprette havområder som er blevet negativt påvirket.	Belgien, Danmark, Den Europæiske Union, Finland, Frankrig, Tyskland, Island, Irland, Luxembourg, Nederlandene, Norge, Portugal, Spanien, Sverige, Schweiz, Det Forenede Kongerige	www.OSPAR.org
Konvention om beskyttelse af havmiljøet i Østersøen (HELCOM)	At vedtage de hensigtsmæssige foranstaltninger af retlig, administrativ eller anden relevant art med henblik på at forebygge og eliminere forurening for at fremme økologisk genopretning af Østersøområdet og bevarelse af dens økologiske balance. Det fælles miljøhandlingsprogram (JPC) for Østersøen fokuserer på investeringsaktiviteter for særlig forurenede områder (hot spots) i afvandingsområdet.	Danmark, Estland, Finland, Tyskland, Letland, Litauen, Polen, Rusland og Sverige samt Det Europæiske Fællesskab	www.HELCOM.fi
Konvention om beskyttelse af havmiljøet og kystregionerne i Middelhavet (BARCOM)	Samordnede foranstaltninger til at forebygge og eliminere havforurening samt bæredygtig forvaltning af Middelhavet.	20 middelhavslande, herunder Frankrig, Grækenland, Italien og Spanien og Den Europæiske Union	www.unepmap.org
Konvention om beskyttelse af Sortehavet mod forurening	At træffe alle nødvendige foranstaltninger, der er i overensstemmelse med international ret og i overensstemmelse med bestemmelserne i denne forordning for at forebygge, nedskære og kontrollere forurening og for at beskytte og bevare havmiljøet i Sortehavet.	Bulgarien, Georgien, Rumænien, Den Russiske Føderation, Tyrkiet, Ukraine	http://www.blacksea-environment.org
Det Arktiske Råd	Forum, der skal udgøre en mekanisme til behandling af fælles problemer og udfordringer, som regeringerne i det arktiske område og mennesker i det arktiske område står overfor.	Canada, Danmark-Grønland-Færøerne, Finland, Island, Norge, Den Russiske Føderation, Sverige, USA	www.arctic-council.org

Betegnelse	Hovedformål/opgave	Aftaleparter/medlemmer	Netadresse
De Forenede Nationers havretskommission (UNCLOS)	Styre alle aspekter vedrørende oceanerne.	Global aftale	
Farlige stoffer			
Konvention til forhindring af havforurening ved dumpning af affald og andre stoffer (LC)	Kontrol med alle kilder til forurening af havet ved udsmidning af affald.	Global aftale	administreres af IMO
Stockholm-konventionen om persistente organiske miljøgifte	Fastsættelse af kontrolforanstaltninger, der omfatter fremstilling, import, eksport, bortskaffelse og anvendelse af persistente organiske miljøgifte (endnu ikke i kraft).	Global aftale	http://irptc.unep.ch/pops
Rotterdam-konventionen om proceduren for forudgående informeret samtykke for visse farlige kemikalier og pesticider i international handel	At fremme delt ansvar mellem eksporterende og importerende lande, når det drejer sig om at beskytte human sundhed og miljøet mod de skadelige virkninger af bestemte farlige kemiske stoffer i international handel.	Global aftale	http://irptc.unep.ch/pic
Radioaktive stoffer			
Den internationale atomenergi-organisation	Udvikler bl.a. standarder for nuklear sikkerhed og fremmer på grundlag af disse standarder bevarelse af et højt sikkerhedsniveau ved anvendelse af nuklear energi samt beskyttelse af human sundhed og miljøet mod ioniserende stråling.	Global organisation	www.iaea.org
Fiskeriforvaltning			
Den internationale Østersø-fiskerikommission (IBSFC)	Samarbejde med henblik på at bevare og øge de levende ressourcer i Østersøen og bæltene og opnå optimalt udbytte, og navnlig at udvide og samordne undersøgelser i denne forbindelse.	Estland, Den Europæiske Union, Letland, Litauen, Polen og Den Russiske Føderation	www.ibsfc.org
Kommissionen for fiskeriet i det nordøstlige Atlanterhav (NEAFC)	Fremme af bevarelse og optimal udnyttelse af fiskeressourcerne i hele det nordøstlige Atlanterhav inden for en ramme, der passer til ordningen omfattende udvidet kyststatjurisdiktion over fiskeri og derfor at tilskynde internationalt samarbejde og høring, hvad angår disse ressourcer.	Bulgarien, Cuba, Danmark (for Færøerne og Grønland), Den Europæiske Union, Island, Norge, Polen og Den Russiske Føderation	www.neafc.org

Betegnelse	Hovedformål/opgave	Aftaleparter/medlemmer	Netadresse
Organisationen til bevarelse af laksebestanden i Nordatlanten (NASCO)	Bidrager ved høring og samarbejde til bevarelse, genoprettelse, forskning og fornuftig forvaltning af laksebestande under hensyntagen til bedste, tilgængelige videnskabelige viden.	Canada, Danmark (for Færøerne og Grønland), Den Europæiske Union, Island, Norge, Den Russiske Føderation, USA	www.nasco.org.uk
Den internationale kommission for bevarelse af tunfiskebestanden i Atlanterhavet (ICCAT)	Ansvarlig for bevarelse af tun og tunlignende arter i Atlanterhavet og dets tilstødende have	32 lande, herunder Den Europæiske Union	www.iccat.es
FN's levnedsmiddel- og landbrugsorganisation (FAO)	Styrende for landbrug, skovbrug, fiskeri og udvikling af landbrugsområderne FAO adfærdskodeks for ansvarsbevidst fiskeri	Global organisation	www.fao.org
Aftale om gennemførelse af De Forenede Nationers havretskonvention for så vidt angår bevarelse og forvaltning af fiskebestande, der bevæger sig både inden for og uden for eksklusive økonomiske zoner	Skaber principperne for bevarelse og forvaltning af disse fiskebestande og fastsætter, at en sådan forvaltning skal bygge på forsigtighedsprincippet og bedste tilgængelige videnskabelige oplysninger	Global aftale	www.un.org/depts/los/index.htm
Naturbevarelse			
Aftale om beskyttelse af småhvaler i Østersøen og Nordsøen (ASCOBANS)	Regional aftale under CMS (se senere) med en bevarelses- og forvaltningsplan, der fastsætter foranstaltninger vedrørende bl.a. (a) forebyggelse af forurening, (b) fiskeripraksis, (c) regulering af aktiviteter, der påvirker levnedsmiddelressourcer, (d) forebyggelse af ødelæggelser, (e) udførelse af undersøgelser og forskning og (f) håndhævelse af lovgivning, der forbyder tilsigtet fangst og drab af småhvaler.	Belgien, Danmark, Finland, Tyskland, Nederlandene, Polen, Sverige, Det Forenede Kongerige	www.ascobans.org
Aftale om beskyttelse af hvaler i Middelhavet og Sortehavet (og tilstødende områder i det nordøstlige Atlanterhav) (ACCOBAMS)	Regional aftale under CMS (se senere) som bl.a. fastsætter beskyttelse af delfiner, marsvin og andre hvaler og etablerer et net bestående af beskyttede områder, der er vigtig for deres føde, avl og kælving.	Albanien, Bulgarien, Kroatien, Spanien, Georgien, Malta, Marokko, Monaco, Rumænien og Tunis. Parternes første møde var også med deltagelse af: Bosnien-Herzegovina, Egypten, Frankrig, Det Forenede Kongerige, Grækenland, Libyen, Libanon, Portugal, Tunis, Tyrkiet, Ukraine og Den Europæiske Union	www.accobams.mc

Betegnelse	Hovedformål/opgave	Aftaleparter/medlemmer	Netadresse
Konvention om beskyttelse af miljøet gennem strafferetten (Europa-Rådet)	Europæisk konvention, der fastsætter, at en række handlinger er strafferetlige forbrydelser, hvis de begås forsætligt eller ved forsømmelighed og hvis de forårsager eller sandsynligvis forårsager varig skade på vandets kvalitet eller medfører en persons død eller alvorlig beskadigelse. Den fastsætter naturlige og juridiske personers strafferetlige ansvar, specificerer de foranstaltninger, staten skal vedtage, sætter den i stand til at konfiskere ejendom og definerer myndighedernes beføjelser; endvidere fastsætter den internationalt samarbejde.	Europa-Rådets aftaleparter	http://conventions.coe.int/roperabilitet/Treaty/EN/CadreListeTraites.htm
Det trilaterale Vadehavssamarbejde (CWSS)	Samarbejde om beskyttelse og bevarelse af Vadehavet, som omfatter forvaltning, overvågning og forskning samt politiske spørgsmål.	Danmark, Tyskland, Nederlandene	http://cwss.www.de
Konventionen om den biologisk mangfoldighed (CBD)	Bevarelse af den biologiske mangfoldighed. Jakarta-mandatet: beskyttelse af den marine mangfoldighed og kystens mangfoldighed	Global aftale	
Konventionen om beskyttelse af migrerende arter af vilde dyr (Bonn-konventionen)	Bevarelse af migrerende arter (luft, hav og jord)	Global aftale	www.wcmc.org.uk/cms
Konvention om beskyttelse af Europas vilde dyr og planter samt naturlige levesteder (Bern-konventionen)	Beskyttelse af vild flora og fauna og deres naturlige levesteder, særlig de arter og levesteder, hvis beskyttelse kræver mange staters samarbejde, endvidere at fremme et sådant samarbejde.	Global aftale	www.nature.coe.int/english/cadres/berne
Skibsfart			
Den internationale søfartsorganisation (IMO)	Specialiseret agentur under De Forenede Nationer, som har ansvaret for foranstaltninger til at forbedre international skibsfartssikkerhed og at forebygge forurening hidrørende fra skibe. Organisationen beskæftiger sig også med juridiske spørgsmål, herunder spørgsmål vedrørende erstatningsansvar og kompensation og lettelse af international søfartstrafik.	Global organisation	www.imo.org
Konvention om forebyggelse af forurening fra skibe (MARPOL 73/78)	Forebyggelse og minimering af forurening hidrørende fra skibe, både på grund af drift og ved uheld	Global aftale	administreres af IMO (se senere)

Betegnelse	Hovedformål/opgave	Aftaleparter/medlemmer	Netadresse
Paris-memorandum om havnestatskontrol (Paris MOU)	Eliminering af drift af skibe under standarden ved hjælp af et harmoniserende havnestatskontrollsystem	Global aftale	www.parismou.org
International konvention om kontrol af skadelige antibegroningssystemer på skibe	Forbud mod anvendelse af antibegroningsmaling indeholdende organiske tinforbindelser til skibe. Den har til hensigt at fastsætte en mekanisme til at forebygge potentiel fremtidig anvendelse af andre farlige stoffer i antibegroningssystemer (endnu ikke i kraft)	Global aftale	administreres af IMO (se senere)
Bekæmpelse af forurening til søs			
Overenskomst om samarbejde ved bekæmpelse af forurening af Nordsøen med olie og andre farlige stoffer (Bonn-aftalen)	International aftale mellem stater, der ligger ved Vesterhavets kyster, og EF om gensidig bistand og samarbejde ved bekæmpelse af forurening samt overvågning som hjælp til at påvise og bekæmpe forurening og at hindre overtrædelser af antiforureningsbestemmelser.	Belgien, Danmark, Frankrig, Tyskland, Nederlandene, Norge, Sverige, Det Forenede Kongerige, Den Europæiske Union. Irland er i færd med at tilslutte sig aftalen.	www.bonnagreement.org
Aftale om samarbejde ved forurening med karbonhydrider og andre farlige stoffer (Lissabon-aftalen)	Samarbejde om beskyttelse af kysten og vandene i det nordøstlige Atlanterhav med henblik på passende foranstaltninger, så man er forberedt på at tackle forurening med olie og andre farlige stoffer (endnu ikke i kraft).	Frankrig, Portugal og Spanien	
Vurdering og overvågning			
Det europæiske miljøagentur	Skal støtte bæredygtig udvikling og medvirke til at opnå betydelige og målelige forbedringer i Europas miljø ved hjælp af rettidig, målrettet, relevant og pålidelig information til politiske aktører og offentligheden.	Østrig, Belgien, Bulgarien, Den Tjekkiske Republik, Estland, Danmark, Finland, Frankrig, Tyskland, Grækenland, Ungarn, Island, Irland, Italien, Letland, Litauen, Liechtenstein, Luxembourg, Makedonien, Nederlandene, Norge, Polen, Portugal, Den Slovakiske Republik, Slovenien, Spanien, Sverige, Det Forenede Kongerige	www.eea.eu.int
Konvention om Det Internationale Havundersøgelsesråd (ICES)	Forum til fremme, samordning og viderebringelse af forskning om de fysiske, kemiske og biologiske systemer i det nordlige Atlanterhav samt rådgivning om menneskets påvirkning af miljøet, navnlig fiskeriets påvirkning af det nordøstlige Atlanterhav. Data og oplysninger udveksles gennem publikationer og møder. Fungerer som et marinedatacenter for data fra oceanografi, miljø og fiskeri.	Belgien, Canada, Danmark, Estland, Finland, Frankrig, Tyskland, Island, Irland, Letland, Nederlandene, Norge, Polen, Portugal, Rusland, Spanien, Sverige, Det Forenede Kongerige, USA	www.ices.dk

Betegnelse	Hovedformål/opgave	Aftaleparter/medlemmer	Netadresse
Det arktiske overvågnings- og vurderingsprogram (AMAP)	Tilvejebringelse af pålidelige og tilstrækkelige oplysninger om det arktiske miljø situation, og de trusler, det er udsat for; videnskabelig rådgivning om foranstaltninger, der bør træffes for at støtte de arktiske regeringer i deres indsats for afhjælpende og forebyggende indsats over for forurenende stoffer (se også det arktiske råd).	Canada, Danmark (Grønland og Færøerne), Finland, Island, Norge, Den Russiske Føderation, Sverige, USA	www.amap.no
Diverse			
Den internationale konference om beskyttelse af Nordsøen (NCS)	Periodiske ministerkonferencer omfattende en bred og omfattende vurdering af de foranstaltninger, der er nødvendige for at beskytte Vesterhavsmiljøet	Belgien, Danmark, Frankrig, Tyskland, Nederlandene, Norge, Sverige, Det Forenede Kongerige, Den Europæiske Union	www.dep.no/md/nsc

BILAG 5

TIL MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA- PARLAMENTET

Frem mod en strategi til at beskytte og bevare havmiljøet

Tidsplan for aktiviteter til gennemførelse af marinestrategien

Foranstaltning	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Biodiversitet									
1. forslag til udvikling af en økosystembaseret fremgangsmåde									
2. program til gennemførelse af habitatdirektivet og fugledirektivet									
3. forslag til reform af den fælles fiskeripolitik									
4. udvikling af regionale forvaltningsplaner for ballastvand									
vurdering af behovet for yderligere foranstaltninger om ballastvand									
forslag til foranstaltninger med henblik på at begrænse, at fisk undslipper fra akvakulturer									
Farlige stoffer									
5. gennemførelse af rammedirektivet for vand									
6. forslag til en politik vedrørende kemiske stoffer og en strategi for pesticider									
7. pilotprogram til overvågning af dioxiner									
8. behovet for yderligere foranstaltninger vedrørende skadelige antibegroningssystemer behandles									
Eutrofiering									
9. vurdering af eutrofiering i havene									
forslag til nedskæring af NOx-emissioner fra skibe									
Radionuklider									
10. gennemgang af politikken vedrørende radioaktive stoffer									
Vedvarende olieforurening									
11. undersøgelse af veje og midler til at eliminere ulovlige udtømninger									

Foranstaltning	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
12. strategi til eliminering af udtømminger forbundet med skibets drift									
Affald									
13. rapport om omfang og kilder og eventuel afhjælpende indsats									
Søtransport									
14. gennemgang af eksisterende foranstaltninger									
udvikling af parametre for begrebet "rent skib"									
Sundhed og miljø									
15. vurdering af resultaterne af overvågningsprogrammerne									
forslag om maksimaltærskler for forurenende stoffer i fødevarer									
16. forslag til revision af badevandsdirektivet									
17. ikrafttrædelse af bilag IV til MARPOL									
Klimaændring									
18. gennemførelse af Kyoto-protokollen									
Bedre koordinering og samarbejde									
19. oprettelse af tværgående gruppe									
fastsættelse af arbejdsprogram									
situationsrapport									
20. gennemgang af oprettelse af regionale rådgivende råd									
21. samordning af finansieringsinstrumenter									
22. fremme af marinestrategiens mål og strategier på globalt plan									
ansøgning om medlemskab af vigtige internationale organisationer									
Forbedring af videngrundlaget									
23. påbegyndelse af udarbejdelse af økosystemfremgangsmåden									
fremme af forskning om forbindelse mellem belastninger og virkninger									
initiativ til at forbedre forbindelsen mellem forskningsbehov og forskningsaktiviteter									

Foranstaltning	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
udarbejdelse af forslag med henblik på en fælles fremgangsmåde vedrørende data og information									
udarbejdelse af fælles overvågnings- og vurderingsstrategi									
vurdering af uddannelse									
deltagelse i globale marinevurderinger									